

«TK MEGANOM»

ISSN 2520-7474

PARADIGM OF KNOWLEDGE

Multidisciplinary
Scientific Journal

№ 3 (29)

Muscat 2018

ISSN 2520-7474

DOI 10.26886/Paradigm.2520-7474.3(29)2018

**SCIENTIFIC JOURNAL
PARADIGM OF KNOWLEDGE**

**No. 3(29), 2018
July, 18**

FOUNDER: CENTER FOR
INTERNATIONAL COOPERATION
TK MEGANOM, LLC

WAS FOUNDED IN 2014

IT IS ISSUED SIX TIMES A YEAR

<http://naukajournal.org/index.php/Paradigm/>

Edition address: PO Box 2910

Ruwi, PC 112 Sultanate of Oman

Edition e-mail: paradred@gmail.com

Phone: +96894767267

© Center for international scientific
cooperation TK Meganom, LLC

Reprint of materials without the written permission of edition forbidden

Editorial Board:

The Editor-in-chief Valery Kornienko, Doctor of Political Science, Professor

Economical Sciences

- G. Bashnyanin, Doctor of Economical Sciences, Professor, Head of the Department of Economics, Lviv Commercial Academy;
- Y. Barsky Doctor of Economical Sciences, Professor, Lutsk National Technical University;
- N. Shvets, Doctor of Economical Sciences, Professor, Director of Institute of Banking Technologies and Business "University of Banking";
- A. Shevchuk, Doctor of Economical Sciences, Professor, Novovolynsk Research-Education Institute of Economics and Management Ternopil National Economic University;
- N. Vdovenko, Doctor of Economical Sciences, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine;
- T. Zahorna, Doctor of Economical Sciences, Professor, Makiyivka Economic and Humanitarian Institute;
- V. Hrapkina, Doctor of Economical Sciences, Associate Professor, Makiyivka Economic and Humanitarian Institute;

Historical Sciences

- V. Orehovsky, Doctor of Historical Sciences, Professor, Chernivtsi Institute of Trade and Economics, Kyiv National University of Trade and Economics;

- M. Yuriy, Doctor of Historical Sciences, Professor, Chernivtsi Institute of Trade and Economics, Kyiv National University of Trade and Economics;
- O. Bezarov, Doctor of Historical Sciences, Chernivtsi Institute of Trade and Economics, Kyiv National University of Trade and Economics;
- L. Tsyganenko, Doctor of Historical Sciences, Professor, Izmail State Humanitarian University
- I. Roebuck, Doctor of Historical Sciences, Professor, Kharkiv National Medical University;
- K. Nikitenko, Doctor of Historical Sciences, Lviv National Academy of Arts;
- I. Datskiv, Doctor of Historical Sciences, Professor, Ternopil National Economic University;
- N. Cotsur, Doctor of Historical Sciences, Professor, Gregory Skovoroda Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University;

Philosophical sciences

- Alatoom Mohammad Fayiz Ahmad, Doctor of Philosophy;
- M. Chikarkova, Doctor of Philosophy, Professor, Yu. Fedkovych Chernivtsi National University;
- O. Andriyenko, Doctor of Philosophy, Professor, Donetsk National University;
- P. Dulyan, Doctor of Philosophy, Mikolaiv National University;

Political Sciences

- V. Kornienko, Doctor of Political Sciences, Professor, Academician of the Ukrainian Academy of Political Science, Vinnytsia National Technical University, President of the Association "Analitikum"
- O. Tkach, Doctor of Political Sciences, Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv;
- S. Denysyuk, Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Vinnytsia National Technical University;

Pedagogical Sciences

- Y. Belmaz, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy; Academy;
- K. Vlasenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Donbass State Engineering Academy;
- R. Prima, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Lesya Ukrainka Eastern European National University;
- V. Kozhevnikov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Makiyivka Economic and Humanitarian Institute;
- O. Tarnopolskyi, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk;
- I. Poluboiaryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Kharkiv National Kotlyarevsky University of Arts;

Psychological Sciences

- I. Volzhentseva, Doctor of Psychological Sciences, Professor, Gregory Skovoroda Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University;
- S. Simonenko, Doctor of Psychological Sciences, Professor, K. D. Ushynsky South Ukrainian National Pedagogical University;
- Murat Eliozy, Associate Professor, Ondokuz Mayis University, Yasar Dogu Faculty Of Sport Sciences, Samsun, Turkey;

Medical Sciences

- M. Lebedyuk, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Dermatology and Venereology, Odessa National Medical University;

- V. Bocharov, Doctor of Medical Sciences, Medical center "ORTO DENT", Odessa, Ukraine;
- V. Bocharova, PhD in Medical Sciences, Odessa National Medical University;
- L. Kuts, Doctor of Medical Sciences, Associate Professor, Head of the course of dermatovenerology, clinical immunology, allergology, Medical Institute of the Sumy State University;
- L. Zubkova, Doctor of Medical Sciences, Medical center "ORTO DENT", Odessa, Ukraine;
- V. Gladchuk, Doctor of Medical Sciences, «Hladchuk Medical Aesthetic Center», Kiev, Ukraine;
- K. Kolyadenko, Doctor of Medical Sciences, Associate Professor, O. O. Bogomolets National medical University, Kiev, Ukraine;
- G. Peklina, Doctor of Medical Sciences, Professor, Odessa Medical Institute International Humanitarian University;

Technical Sciences

- W. Wójcik, Doctor of Technical Sciences, Professor, Lublin University of Technology;
- V. Baranowski, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ternopil National Technical University;
- V. Gogo, Doctor of Technical Sciences, Professor, Donetsk National Technical University;
- Alatoon Mohammad Fayiz Ahmad, PHD in Engineering Sciences,

Juridical sciences

- I. Krinitsky, Doctor of Law, Professor, Research Laboratory number 1, Research Institute of Finance;
- A. Gumin, Doctor of Law, Professor, Training and Research Institute of Law and Psychology, National University "Lviv Polytechnic"

Art

- P. Crul, Doctor of Art, Professor, V. Stefanik Prikarpatyky University;
- O. Sizova, Doctor of Art, Professor, P. Tchaikovsky South Ural State Institute of Arts;
- Doctor of Art, Professor, Katerina Stanislavska, National Academy of Leaders Culture and Arts;
- N. Prokopova Doctor of Cultural Studies, Associate Professor, Dean of the Faculty of Directing and Actor Art, Kemerovo State Institute of Culture;
- R. Kvaratskhelia Doctor of Art, Caucasus International University;
- A. Puchkov, Doctor of Art, Professor, Boris Grnchenko Kyiv University;
- E. Kushch, PhD in Art, National Academy of Leaders Culture and Arts;
- O. Badalov, PhD in Art, Chernigov Institute of Arts and Cultural Management of the National Academy of Culture and Arts;

Geographical Sciences

- L. Ilyin, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Head of the Department of Tourism and Hospitality Lesya Ukrainka East-European National University;

Ulrichsweb™ Global Serials Directory

DOI (Digital object identifier)

Publishing house is a member of CrossRef

Indexing:

CORE

WORLDCAT

BIELEFELD ACADEMIC SEARCH
ENGINE

RESEARCHBIB

CITEFACTOR

GOOGLE SCHOLAR

I. ECONOMICAL AND TECHNICAL SCIENCES

DOI 10.26886/2520-7474.3(29)2018.1

UDC 332.14:336.027:36

FINANCIAL AND MANAGERIAL ASPECT OF THE DEVELOPMENT AND FUNCTIONING OF THE SOCIAL INFRASTRUCTURE OF THE REGION

V. Panasyuk, PhD in Economical Sciences, Associate professor,

Ternopil National Technical University, Ukraine, Ternopil

V. Darmorray, Doctor of Economics, Professor

Kirovograd Institute of PJSC "Higher Educational Institutions" Interregional
Academy of Personnel Management ", Ukraine, Kropivnitsky

P. Haman, Doctor of Public Administration, Associate Professor

Ukrainian Research Institute of Civil Protection, Ukraine, Kyiv

N. Hamann, PhD in Public Administration

Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna, Ukraine,
Uman

The article analyzes the activity of the regional authorities in relation to the improvement of financial management of the development of social infrastructure. According to the results of scientific works dealing with the problems of organizational and economic provision of activities for the development of social infrastructure of the regions, an analysis of the problems of financial provision of the social sphere and the ways of overcoming them have been carried out. Based on the clarification of the indicators used in the reports on the results and main areas of activity, as well as on improving the methods for determining the economic efficiency, the development of a system of indicators for the conduct of three interrelated types of monitoring (standard, monitoring, in-depth) is proposed in order to obtain the most complete information about the

system financing the development of social infrastructure in terms of social policy from the standpoint of end results.

Key words: region, social infrastructure, budgeting, financial support, monitoring, social policy

Панасюк В. М., кандидат економічних наук, доцент, Панасюк В. М.; доктор економічних наук, професор, Дармограй В. І.; доктор наук з державного управління, доцент, Гаман П. І.; кандидат наук з державного управління, Гаман Н. О. Фінансово-управлінський аспект розвитку і функціонування соціальної інфраструктури регіону/ Тернопільський національний технічний університет, Україна, Тернопіль; Кіровоградський інститут ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом», Україна, Кропивницький; Український науково-дослідний інститут цивільного захисту, Україна, Київ; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна, Умань

У статті досліджено діяльність органів влади регіону щодо вдосконалення фінансового управління розвитком соціальної інфраструктури. За результатами наукових робіт, що стосуються проблем організаційного та економічного забезпечення діяльності з розвитку соціальної інфраструктури регіонів, проведено аналіз проблем фінансового забезпечення соціальної сфери та шляхи їх подолання. На основі уточнення показників, використовуваних в доповідях про результати та основні напрямки діяльності, а також вдосконалення методик визначення економічної ефективності, запропонована розробка системи індикаторів для проведення трьох взаємопов'язаних видів моніторингу (стандартний, моніторинг, поглиблений) з метою отримання найбільш повної інформації про систему фінансування розвитку соціальної інфраструктури в аспекті соціальної політики з позиції кінцевих результатів.

Ключові слова: регіон, соціальна інфраструктура, бюджетування, фінансове забезпечення, моніторинг, соціальна політика

Постановка проблеми. Сучасний етап бюджетної реформи державного управління визначає пріоритети вдосконалення процесу планування бюджетних асигнувань, і контролю реалізації витратних повноважень, закріплених відповідно до чинного законодавства. Ключовим питанням вдосконалення бюджетного процесу, який стосується розвитку соціальної інфраструктури регіонів є розробка і впровадження ефективного інструменту досягнення пріоритетних цілей регіонів України та країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням фінансового забезпечення і розвитку соціальної інфраструктури присвятили свої праці такі вчені, як: А. С. Гальчинський, В. М. Геєць [2], М. І. Долішній, Б. М. Данилишин, Г. А. Євтушенко, Е. М. Лібанова [5], О. А. Ляшенко, В. Є. Козак, В. С. Коломийчук, В. І. Куценко [4], В. М. Новіков, С. Л. Пакулін, І. В. Прокопа, П. Т. Саблук, О. О. Топчій та інші. Проте деякі методичні та практичні аспекти залишаються досі не достатньо вивченими, що й визначило актуальність проблеми даної статті.

Метою статті є аналіз стану та перспектив удосконалення фінансового забезпечення соціальної інфраструктури регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні розвиток соціальної інфраструктури істотно залежить від бюджетного забезпечення розвитку окремих соціальних галузей і, відповідно, підтримки функціонування та розвитку окремих галузевих об'єктів.

Діюча система обліку, звітності та контролю виконання бюджету носить витратний характер, тобто дозволяє оцінювати головним чином правомірність витрачання бюджетних коштів, а не результативність їх використання. Не налагоджена і система вимірювання соціально-економічних результатів бюджетною фінансування. Тобто бюджет формується через індексацію сформованих витрат з детальною «розкладкою» їх за статтями бюджету. При дотриманні жорстких бюджетних обмежень цей метод забезпечує збалансованість бюджету і виконання бюджетних проектів. При підготовці проекту бюджету в заявках, що надходять від галузевих органів виконавчої влади, потреби у фінансуванні ґрунтуються, як правило, на коригуванні обсягів бюджетних коштів, виділених у попередньому звітному році, а не на кількісно вимірюваних, соціально значущих, фактичних і очікуваних результатах витрачання бюджетних коштів [1].

Таким чином, основний недолік такого методу полягає в тому, що очікувані результати бюджетних витрат не прописуються, а управління бюджетом зводиться до контролю відповідності фактичних і планових показників.

Необхідність переходу до системи державного аудиту безпосередньо пов'язана з сучасними напрямками розвитку системи державного фінансування. Міжнародні тенденції показують, що істотно скорочується пряме фінансування з бюджету, тобто виділення коштів під кошторис витрат. Таке витратне фінансування малоефективне і вимагає великих витрат на контроль реалізації кошторису. Неефективність цієї системи також пов'язана і з тенденцією завищення організаціями кошторисів з метою отримати більше коштів, а в кінці року їх витратити. Недоліком цієї системи є і надмірне регулювання статей витрат, що зв'язує діяльність установ,

позбавляє їх можливості гнучкого реагування на зміни економічної ситуації, що веде до зниження ефективності віддачі від вкладених коштів. Подолання зазначених недоліків в міжнародній практиці пов'язують з переходом до іншої системи виділення державних коштів і заміною фінансування витрат на фінансування програм. При впровадженні фінансування під програми виникає державне замовлення на певний соціальний продукт, і заключають угоди на ціну цього продукту, яка обґрунтовується кошторисом. Щоб ефективно управляти ними і гнучко реагувати на зміну цін на ринку, бюджетна установа повинна бути самостійною. Досягнутим кінцевим результатом є обсяги і якість соціального продукту. Така система дозволяє проводити конкурс на державне замовлення. При цьому зростає роль наступного контролю, який повинен виступати в формі державного аудиту [8].

Якість фінансової звітності органів державної влади та великих державних організацій має підтверджуватися незалежними і авторитетними аудиторами.

Таким чином, для підвищення ефективності бюджетних витрат в цілому і зокрема на потреби розвитку соціальної інфраструктури регіонів, необхідна наявність розробленої та впровадженої системи оцінки ефективності та створення на її основі постійного моніторингу.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне вивчити і узагальнити підходи до організації в умовах впровадження бюджетування, орієнтованого на результат, і реструктуризації бюджетної мережі моніторингів, що відображають особливості фінансування державних соціальних зобов'язань. Можливо, в основу подібної методики ляже моніторинг системи фінансування соціальної політики з точки зору кінцевих результатів, а також використання основних принципів проведення моніторингів, що відображають особливості фінансування

державних соціальних зобов'язань, і зокрема, моніторинг бюджетної мережі Міністерства культури України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, моніторинг якості фінансового менеджменту, що проводиться Міністерством фінансів, моніторинг дотримання вимог Бюджетного кодексу України [1, 8].

Моніторинг мережі бюджетних установ повинен проводитися для всіх розпорядників коштів та одержувачів бюджетних коштів.

Фінансові показники поточної діяльності слід відображати в моніторингу в динаміці за три останні роки, виділяти контрольні значення показників з оптимізації бюджетного сектора на наступні звітні дати.

Значення індикаторів необхідно розраховувати за даними, представленим у відповідних формах моніторингу. Для моніторингу повинні бути розраховані оптимальні значення відповідних індикаторів в якості критеріїв оцінки.

Моніторинг результативності покликаний забезпечити досягнення стратегічних цілей, тактичних завдань і виконання бюджетних програм, включених до Доповіді про результати та основні напрямки діяльності відповідних галузевих структур управління.

Основними цілями моніторингу результативності діяльності галузевих міністерств (на державному та регіональному рівнях) є:

своєчасне виявлення і аналіз ризиків, пов'язаних з досягненням стратегічних цілей, тактичних завдань і виконання бюджетних програм;

забезпечення достовірності інформації та звітності (насамперед, управлінської) Міністерств та підвідомчих організацій;

виконання фінансово-господарських планів міністерств і їх підвідомчих організацій;

сприяння побудові оптимальної організаційної структури центральних міністерств та їх підвідомчих організацій, що відповідає стратегічним цілям і тактичним завданням, що стоять перед відповідним міністерством;

дотримання вимог нормативно-правових актів і внутрішніх регламентів, що регулюють діяльність Міністерства та підвідомчих організацій.

Кожен напрямок (підсистема) моніторингу результативності включає заходи і процедури за наступними напрямками:

уточнення, модифікація системи взаємопов'язаних і несуперечливих цілей і завдань на різних рівнях управління Міністерства та підвідомчих організацій;

аналіз існуючої правової бази, організаційних структур і використовуваного інструментарію;

виявлення та аналіз потенційних ризиків, аналіз існуючої системи управління ризиками;

організація системи обліку та моніторингу (збору, обробки і передачі) інформації, в тому числі розробка системи показників, формування звітів, що містять управлінську, фінансову та іншу інформацію;

здійснення контрольних дій і вироблення рекомендацій щодо підвищення ефективності та результативності бюджетних витрат, а також підвищення якості бюджетних послуг;

розробка, документування та впровадження процедур моніторингу результативності, регулярні оцінки якості системи внутрішнього контролю в Міністерстві та підвідомчих організаціях, вироблення рекомендацій щодо розвитку моніторингу результативності та контролю за їх виконанням;

створення комплексної автоматизованої бази даних для організації оперативного збору і обробки вхідної в міністерства інформації.

В рамках моніторингу слід проводити постійний аналіз правової бази, регулюючої функції, аналіз використовуваного інструментарію з точки зору впливу на досягнення стратегічних цілей, рішення тактичних завдань, реалізацію бюджетних програм.

Аналіз існуючої системи управління ризиками включає кількісну оцінку ймовірності подій, які можуть негативно вплинути на досягнення стратегічних цілей, рішення тактичних завдань, реалізацію бюджетних програм та оцінку можливого матеріального збитку в результаті настання таких подій.

Для перевірки інформативності та достовірності показників, включених в систему моніторингу ефективності та результативності витрат, організовуються і проводяться контрольні дії, включаючи організацію незалежних експертиз (залучення зовнішніх аудиторів), соціологічних опитувань споживачів послуг і т.д.

Моніторинг фінансового стану та якості управління фінансами повинен здійснюватися і на рівні регіонів України. В основі методики моніторингу лежить система індикаторів, що відображають окремі фактори фінансового становища або якості управління фінансами.

В якості вихідних даних для проведення оцінки слід використовувати офіційні статистичні дані, фінансову звітність, інформацію і нормативно-правові акти.

Базові індикатори оцінки фінансового становища та якості управління бюджетами відображають ключові фактори платоспроможності, що визначають поточний фінансовий стан і потенційні фінансові можливості, стійкість по відношенню до впливу негативних зовнішніх факторів, рівень методологічного і нормативно-

правового забезпечення бюджетного процесу, результати впровадження передових практик управління фінансами, доступність і об'єктивність інформації про фінансово-економічний стан території.

Індикатори повинні бути згруповані за напрямками, що відображають окремі елементи фінансового становища і якості управління бюджетами.

Оцінка фінансового становища і оцінка якості управління фінансами регіону вимірюються в балах. Максимально можлива (найкраща) величина фінансового становища і якості управління фінансами становить 30 балів. Для індикаторів встановлені різні вагомості відносної значущості. Відмінності в величинах ваги обумовлені різним ступенем впливу розкритих індикаторами факторів на загальний рівень фінансового становища і якості управління фінансами.

Підсумкова (комплексна) оцінка фінансового становища (якості управління фінансами) визначається сумою добутків оцінок за всіма індикаторами на відповідну питому вагу відносної значущості індикаторів.

Для отримання найбільш повної інформації про систему фінансування розвитку соціальної інфраструктури в аспекті соціальної політики з позиції кінцевих результатів пропонується проведення трьох взаємопов'язаних видів моніторингу, кожен з яких має свої цілі, завдання, методи проведення та аналізу даних:

- стандартний моніторинг;
- розширений моніторинг;
- поглиблений моніторинг.

Стандартний моніторинг передбачає аналіз існуючих нормативних правових актів України, що регламентують процес фінансування соціальних галузей; пошук методик визначення

нормативів надання послуг у соціальній сфері та проведення їх порівняльного аналізу.

Як джерела відповідних даних пропонується використовувати електронні бази даних, а також нормативно-правові акти, зібрані безпосередньо в регіонах України.

Проведення розширеного моніторингу базується на використанні методів суцільного дистанційного опитування (анкетування). Результати анкетування стануть основою розрахунку показників та індикаторів, за якими в подальшому буде проведена оцінка успішності проведення соціальної політики, впровадження нових форм надання соціальних послуг, що неодмінно позначиться на розвитку соціальної інфраструктури регіонів країни.

Формалізована форма запиту інформації у вигляді анкети або моніторингової таблиці має істотний недолік. Вона не дозволяє виявити ризики, перешкоди або, навпаки, позитивні зовнішні ефекти від вироблених змін. Виявити переваги і недоліки покликаний поглиблений моніторинг. Даний вид моніторингу являє собою інтерв'ювання цільових груп (складених з фахівців соціальних галузей).

У перспективі, можливо розширення моніторингу за рахунок включення в нього керівників підвідомчих установ різних видів. Подібний комплексний підхід до проведення моніторингу дозволить всебічно розглянути поточну ситуацію в соціальній сфері. На основі запропонованого аналізу пропонується розробити систему індикаторів для моніторингу системи фінансування розвитку соціальної інфраструктури регіонів, в рамках здійснюваної державної та регіональної соціальної політики з позиції кінцевих результатів.

Таким чином, впровадження моніторингу системи фінансування соціальної політики дасть можливість порівнювати витрати і

результати, вибирати найбільш ефективні шляхи витрачання бюджетних коштів, своєчасно оцінювати ступінь досягнення запланованих результатів і їх якість.

Посиленню фінансових можливостей органів місцевого самоврядування з розвитку об'єктів соціальної інфраструктури, пов'язаних з наданням соціальних послуг населенню, може сприяти ініційоване органами місцевого самоврядування будівництво об'єктів нерухомості типу комплексних центрів послуг населенню. Такі об'єкти повинні бути в муніципальній власності і на орендних умовах передаватися зацікавленим суб'єктам для підприємницької діяльності. Підтримку таких ініціатив повинні здійснювати регіональні органи влади, в тому числі шляхом субсидування такого будівництва, введення пільгового оподаткування як на саме будівництво, так і на використання побудованого об'єкта на певний термін. З метою ініціювання активності підприємців органам місцевого самоврядування слід використовувати технології замовлення на певний вид економічної діяльності в сфері надання соціальних послуг населенню.

Висновки. Таким чином, в умовах обмежених бюджетних ресурсів необхідно підвищувати ефективність бюджетних витрат на розвиток соціальної інфраструктури регіонів в контексті державної соціальної політики, досягаючи певного компромісу між економічною ефективністю і соціальною справедливістю, уникаючи при розрахунку фінансових нормативів і при визначенні необхідних бюджетних асигнувань як розпорошення бюджетних коштів, так і концентрації бюджетних коштів на обмеженому числі напрямків.

Для отримання найбільш повної інформації про систему фінансування соціальної політики з позиції кінцевих результатів пропонується проведення трьох взаємопов'язаних видів моніторингу:

стандартного, який передбачає порівняльний аналіз існуючих нормативних правових актів і методик визначення нормативів надання послуг у соціальній сфері; розширеного моніторингу, що базується на використанні методів суцільного дистанційного опитування, поглибленого моніторингу на основі інтерв'ювання цільових груп фахівців.

Пропонується розробка системи індикаторів для моніторингу системи фінансування соціальної політики з позиції кінцевих результатів з доповненням і уточненням показників, використовуваних в доповідях про результати та основні напрямки діяльності, а також вдосконалення методик визначення економічної ефективності досягнення поставлених цілей і рішення задач.

Література:

- 1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI із змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.*
- 2. Геєць В. М. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України / В. М. Геєць //Економіка України. – 2010. – №3. – С. 4-20.*
- 3. Кулініч О. Чим загрожує «добровільно-примусове» об'єднання громад [Електронний ресурс]: Матеріали сайту "Економічна правда". – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/06/15/5466>*
- 4. Куценко В. І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / В. І. Куценко, В. П. Удовиченко. – Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2011. – 656 с.*
- 5. Лібанова Е. М. Соціальні результати державних програм: теоретико-методологічні та практичні аспекти оцінювання: монографія / Е.М. Лібанова. – Умань: Сочінський, 2012. – 312 с.*

6. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні: монографія / О. В. Макарова; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.
7. Пігуль Н. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні / Н. Пігуль, О. Люта, А. Бойко // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 1. – С. 30-35. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2015_1_21.
8. Рибак С. О. Фінансове забезпечення модернізації соціального захисту населення / С. О. Рибак // Фінанси України. – 2013. – № 1. – С. 7-21. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2013_1_3.
9. Чернюк Л. Г. Соціальна інфраструктура та її пріоритетність в системі суспільного розвитку (методолого-організаційні аспекти) / Л. Г. Чернюк, П. В. Пепа // Вісник Чернігівського держ. ун-ту. – Вип. 1 (56). – 2012. – (Серія: економічні науки). – С. 10-20.

References:

1. Bjudzhetnyj kodeks Ukrai'ny vid 08.07.2010 № 2456-VI iz zminamy ta dopovnennjamy. – Rezhyt dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Gejec' V. M. Liberal'no-demokratychni zasady: kurs na modernizaciju Ukrai'ny / V. M. Gejec' //Ekonomika Ukrai'ny. – 2010. – №3. – S. 4-20.
3. Kulinich O. Chym zagrozuje «dobrovil'no-prymusove» ob'jednannja gromad [Elektronnyj resurs]: Materialy sajtu "Ekonomichna pravda". – Rezhyt dostupu: <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/06/15/5466>
4. Kucenko V. I. Social'na bezpeka v konteksti stalogo rozvytku / V. I. Kucenko, V. P. Udovychenko. – Chernigiv: Vydavec' Lozovyj V. M., 2011. – 656 s.
5. Libanova E. M. Social'ni rezul'taty derzhavnyh program: teoretyko-metodologichni ta praktychni aspekty ocinjuvannja: monografija / E. M. Libanova. – Uman': Sochins'kyj, 2012. – 312 s.

6. Makarova O. V. *Social'na polityka v Ukraini: monografija* / O. V. Makarova; *In-t demografii' ta social'nyh do- slidzhen' im. M. V. Ptuhy NAN Ukrainy.* – K., 2015. – 244 s.
7. Pigul' N. *Finansove zabezpechennja social'noi' sfery v Ukraini* / N. Pigul', O. Ljuta, A. Bojko // *Visnyk Nacional'nogo banku Ukrainy.* – 2015. – № 1. – S. 30-35. – *Rezhym dostupu:* http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2015_1_21.
8. Rybak S. O. *Finansove zabezpechennja modernizacii' social'nogo zahystu naselennja* / S. O. Rybak // *Finansy Ukrainy.* – 2013. – № 1. – S. 7-21. – *Rezhym dostupu:* http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2013_1_3.
9. Chernjuk L. G. *Social'na infrastruktura ta ii' priorytetnist' v systemi suspil'nogo rozvytku (metodologo-organizacijni aspekty)* / L. G. Chernjuk, P. V. Pepa // *Visnyk Chernigivs'kogo derzh. un-tu.* – Vyp. 1 (56). – 2012. – (Serija: ekonomichni nauky). – S. 10-20.

DOI 10.26886/2520-7474.3(29)2018.2

UDC: 666.942:666.942.4/.7

INFUENCE OF MINERAL ADDITIVES ON CORROSION RESISTANCE OF GROUTING MORTARS

V. Tokarchuk PhD in Technical Sciences, Y. Kovalenko, P. Mazurok
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic
Institute" Ukraine, Kyiv

The influence of mineral highly dispersed additives on the properties and corrosion resistance of grouting mortars was considered. Selected additives: bentonite clay, metapaolin and silica. It was established that when all additives are injected into the oil-well cement, the strength of the

last is reduced. The lowest strength was observed in specimens with addition of bentonite clay.

The addition of metaacolin does not reduce the rate of water separation of tampon solutions and for its use it is necessary to add a stabilizing additive. Solutions containing additives bentonite clay and silica conform to requirements of standards for this indicator.

Highest corrosion resistance in cement with silica.

Key words: oil-well cement, bentonite, metakaolin, silica, bleeding, corrosion resistance

Introduction. Extraction of oil and gas is connected with the need to ensure the tightness of the annular space and the separation of layers during cementation of wells. This allows not only to increase the life of wells, but also to increase their productivity.

The basis of grouting mortars is oil-well cement and various additives that allow you to adjust the properties of solutions depending on the conditions of the work.

Unlike the usual, in the oil-well cement the following properties are regulated: bending strength; density, resistance to mineralized reservoir and seawater; high fluidity and regulated periods of hardening, which allows to pump the solution into the well; rapid growth of strength, which prevents the negative impact of the environment on the formation of cement stone [1].

The standard provides the production of three types of oil-well cements: with no additives (type I), with mineral additives (type II), with special additives regulating the density of cement paste (type III).

At the same time, for cement density, cements of type III are divided into: lightweight (light) and weighted (heavy).

Lightweight grouting mortars are generally obtained by increasing the amount of mixing water while simultaneously providing water retention capacity by replacing a part of the binder with a lower density filler or by adding a large volume of the gas forming phase while simultaneously dispersing and stabilizing it [2].

For the first time in foreign practice, clays and clay powders [3], which had an average density of 2300-2600 kg / m³, and added in a quantity of up to 20 mass % by the weight of cement, were used as a facilitating supplement for cementing low temperature wells

With the increase of the content of bentonite clay powder, the time of hardening is increased and the cement strength decreases, which is a disadvantage of such cements and requires a search for the replacement of this component.

Conducting cementing of wells takes place in two stages. At the first stage, the annular space is washed with a drilling mud, and then – it's filling with cement, which should suppress the drilling mud and completely fill the annular space.

In recent years, the depth of drilling has increased and there appears a need to use more fluid solutions. One way of obtaining solutions with such rheological characteristics is to use lightening additives and to inject more water. A significant amount of water leads to the fact that when pushing up along the annular space, the grouting solution loses it, due to filtration in permeable breeds. This leads to a decrease in the mobility of the solution and its untimely hardening. That is why, for such materials takes measures that reduce the water absorption of the solution. Methods may be different for cements [4]: chemical modification of cements, the adding of water-retaining additives, and others.

The purpose of the work is to study the effect of highly dispersed mineral additives on the basic properties of oil-well cements in compare to

the addition of bentonite and the effect of these additives on the corrosion resistance of cements.

This requires:

- to study the physical and mechanical properties of oil-well cements with highly dispersed mineral additives and the addition of bentonite;
- determine coefficients of stability of oil-well cements in different types of aggressive solutions.

For researches, mixtures based on the oil-well portland cement of type PC-I-100 type with the addition of appropriate suppressing additives were used. As a control, was selected oil-well cement with the addition of bentonite clay. Cements with mineral additives were investigated: with metakaolin, which is the product of burning of kaolin clay [5, 6] and fine silica, whose chemical activity was previously investigated [7]

The results of determining the strength of cement and cement with additives are shown in Fig. 1

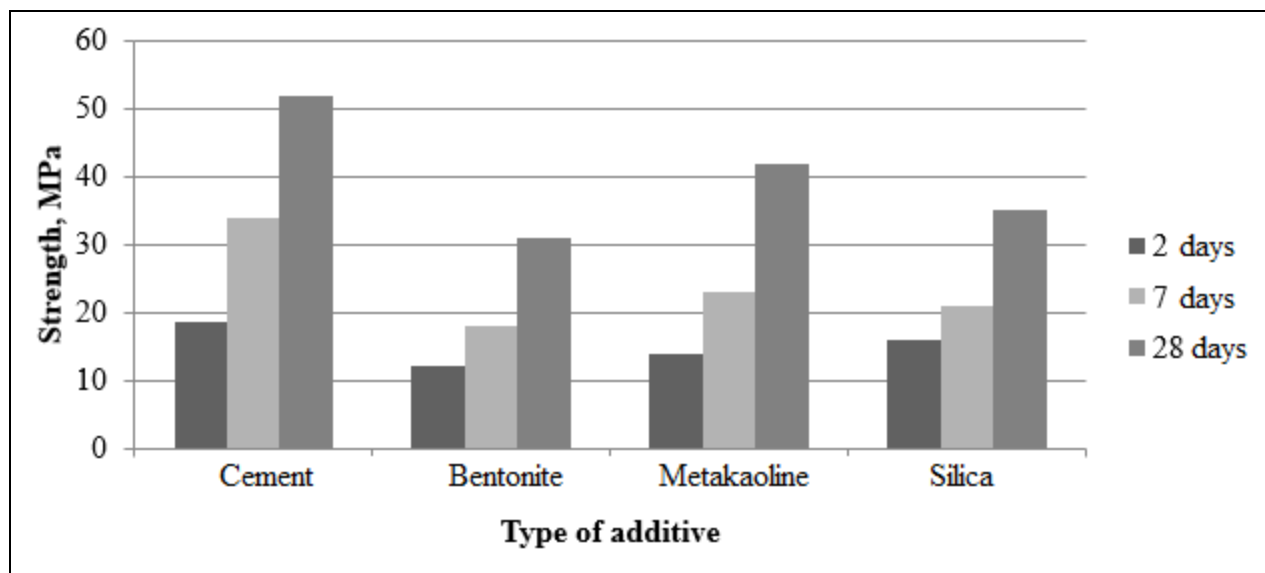

Fig. 1. Strength of cement and cements with 10 mass % of additives

It should be noted that the introduction of 10 mass % of mineral additives leads to a decrease in the strength of the original cement, but samples of cement with the addition of bentonite clay have the lowest rates, and the best - are in cements with the addition of metakaolin.

A similar picture is observed when 20 mass % of mineral additives is added (Fig. 2).

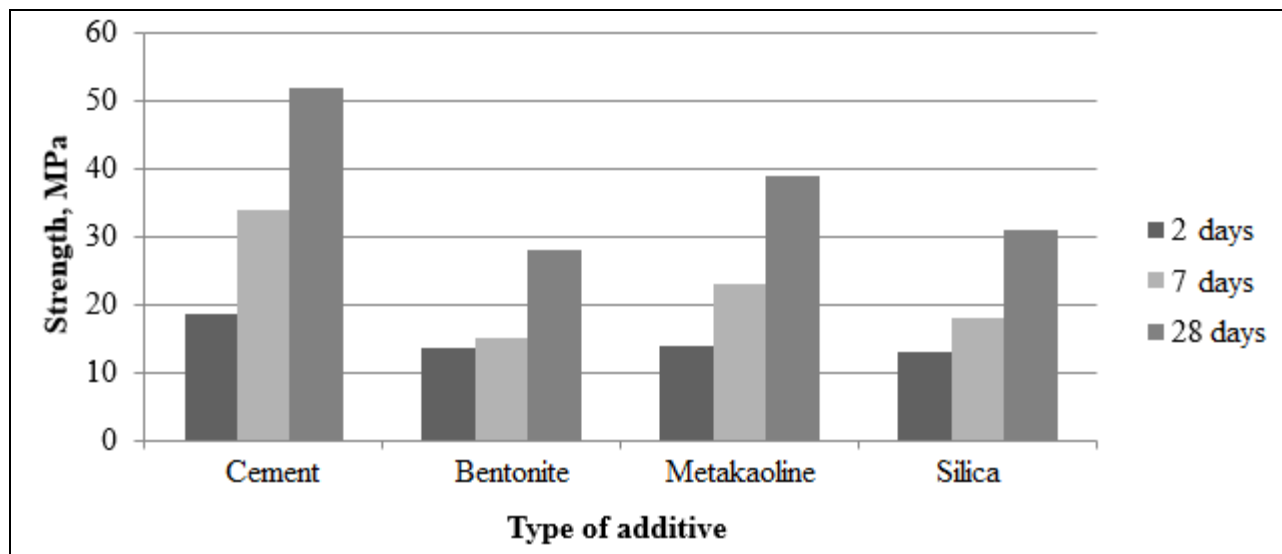

Fig. 2. Strength of cement and cements with 20 mass % of additives

One of the most important indicators of oil-well cements is water separation, therefore the influence of selected additives on this parameter was studied (Table 1).

Table 1

Bleeding of grouting mortars

Additive amount, mass %	Bleeding, mm		
	Bentonite clay	Metakaoline	Silica
10	7	27	6
20	3	26	2

The obtained results indicate that cements with the addition of metaacolin do not allow to obtain solutions that conform to the normative documents. The use of metaacolin, taking into account its positive effect on the strength of the cement stone, is possible with the introduction of additives that stabilize the grouting mortars. In this regard, corrosion resistance was studied only for cements with the addition of bentonite clay and silica.

The corrosion resistance of oil-well cements with additives of bentonite clay (control composition) and microsilica was investigated. Samples were held in aggressive solutions and tap water. The corrosion resistance of cements was determined by the value of the coefficient of stability at the age of 6 months, as the ratio of the strength of the samples, which were kept in aggressive solutions to the strength of samples that were kept in tap water [8]. The results of studies for oil-well cements containing 10% by weight of additives are given in Table 2.

Table 2

Strength of oil-well cements after aging in aggressive environment

Materials	Concreting terms, days	Compression strength of samples, MPa, after aging in aggressive environments				
		Water	Na ₂ SO ₄	MgSO ₄	CaSO ₄	Seawater
PCT I-100 (oil-well portland cement)	28	25,5	25,5	25,5	25,5	25,5
	60	31,5	23,3	26,5	22,0	17,5
	180	34,0	19,0	19,0	20,0	16,0
PCT I-100 + bentonite clay	28	22,5	22,5	22,5	22,5	22,5
	60	27,0	19,5	23,5	20,0	20,5
	180	28,5	18,1	18,0	18,3	17,3
PCT I-100 + ышскщsilica	28	23,6	23,6	23,6	23,6	23,6
	60	28,3	24,4	26,7	25,5	24,3
	180	30,8	22,3	24,1	27,5	20,0

If we compare the stability of oil-well cements with various reinforcing additives (bentonite clay and microsilica), we can conclude that the addition of silica substantially increases the corrosion resistance of oil-well cement (Fig. 3).

The expediency of using fine silica as a facilitating additive in the production and use of oil-well cements has been proved. This allows to obtain materials of high strength, in comparison with traditional (bentonite clay) and significantly increase the corrosion resistance of such cements.

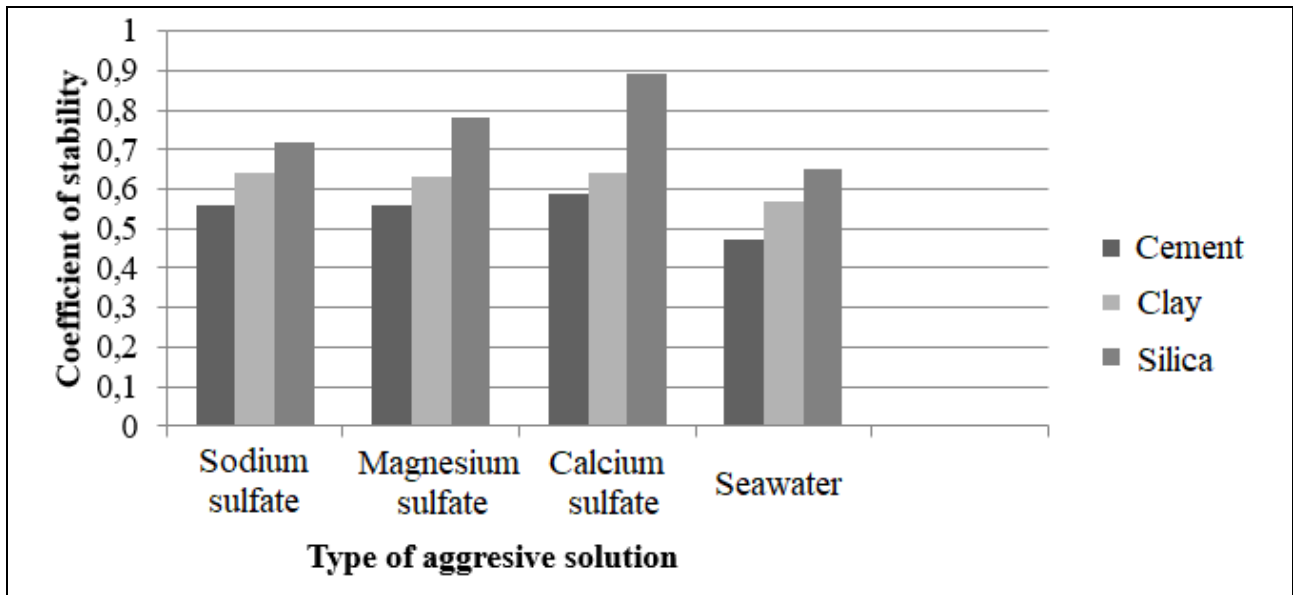

Fig. 3. Coefficient of stability of oil-well cements at age of 6 month

Conclusions

1. The type of mineral additive significantly changes the properties of grouting mortars. There is occurs decreasing in the strength of the original cement when adding of additives. The smallest index of strength in cements with the addition of bentonite clay, the highest - metaacolin. Introduction of metakaolin does not reduce the water separation of grouting mortars.

2. The corrosion resistance of grouting mortars with the addition of fine silica significantly exceeds this index compare to samples with the addition of bentonite clay.

3. Highly dispersible silicate materials are expedient to use in the manufacture of tin-plate solutions, but this requires additional research in each particular case.

References:

1. *Portlandcementy tamponazhni. Tekhnichni umovy. (GhOST 1581-96): DSTU B V.2.7-88-99. [Chynnyj vid 2000-01-01]. K.: Derzhstandart Ukrainy, 1999. (Nacionaljnyj standart Ukrainy).*

2. Vyakhirev V. I., Ovchinnikov V. P., Ovchinnikov P. V., Ippolitov V. V., Frolov A. A., Kuznetsov Yu. S., Yankevich V. F., Urosov S. A. *Oblegchennye tamponazhnye rastvory dlya krepleniya gazovykh skvazhin*. M.: Nedra, 2000. 134 s.
3. Batalov D. M. *Tsementno-bentonitovye rastvory dlya nizkotemperaturnykh skvazhin*. Tr. ZapSibNIGNI, 1984. S. 56–62.
4. Runova R. F., Nosovskiy Ju. L. *Tekhnologhija modyfikovanykh budivelnykh rozchyniv*. Vydavnytstvo KNUBiA, 2007. 256 s.
5. Aiswarya S, Prince Arulraj G, Dilip C “A review on use of metakaolin in concrete” *IRACST – Engineering Science and Technology: An International Journal (ESTIJ)*, Vol.3, No.3, 2013, p. 592 - 597
6. *Vykorystannja termoobroblenykh sylikatovmishhujuchykh porid pry vyrobnyctvi cementiv ta tamponazhnykh rozchyniv*. P. S. Mazurok, M. V. Bujun, V. V. Tokarchuk, V. A. Sviderskij / *Tekhnologhycheskij audyt y rezervy proyzvodstva*, 2/4 (28), s. 68-74
7. *Special aspects of blended cements hardening with additives with different degree of crystallinity [Online source]* / V. V. Tokarchuk, Gh. Ju. Flejsher, V. Ju. Sokoljcov, L. A. Nudchenko // *Journal "Scientific review"* 3 (35), p. 1 – 12, Access mode:
<http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1145/1259>
8. *Korroziya betona i zhelezobetona i metody ikh zashchity [Tekst]: ucheb.* / Moskvina V. M., Ivanov F. M., Alekseev S. N., Guzeev Ye. A. – M.: Stroyizdat, 1980. – 533 s.

II. PEDAGOGICAL SCIENCES

DOI 10.26886/2520-7474.3(29)2018.3

UDC: 373.3.016

USE OF TEST TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS AS A CONTROLLER OF EXTERNAL COMPETENCE

O. Voloshina

Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko, Ukraine, Kropivnitsky

The interest in learning a foreign language in all countries of the world has increased significantly. This is dictated by the laws and pace of development of the world economic system, as well as the goals and objectives of the education system as a whole. In this regard, the question arises about the quality of teaching a foreign language. In Ukrainian education most of the teaching tasks are given to students not in a test form. Basically this is a question, a task, an exercise. The test is a more appropriate qualitative and objective way to evaluate different types of speech activity in a foreign language. Testing in Ukraine is a method of controlling the knowledge of external independent assessment, and students must be adapted to this method.

Key words: foreign languages, test technologies, control, foreign language competence, foreign language communicative competence, elementary classes.

Formulation of the problem. The entire knowledge assessment system should be designed in such a way as to cover all compulsory learning outcomes for each student. Any full activity consists of 3 parts: indicative, executive, control. Effective control with quick results of activities is most easily organized through tests using tests. The test is a

short, standardized test of learning achievements that allows quantitative expression and statistical processing of results.

The advantages of the test evaluation are in the following positions:

- elimination of intellectual difficulties associated with individual cognitive styles and strategies of the individual (memorizing the material being taught, analyzing the material for studying);
- accounting of individual characteristics of personality types (extroverts, introverts, sensory, intuitive, thinking, feeling, organized, spontaneous);
- the speed of control;
- flexibility;
- high accuracy of evaluation;
- systematization of the cut of knowledge;
- the creative nature of the test tasks [1, pp. 24-36].

The aim of the article is to highlight the didactic capabilities of test technologies and demonstrate their application when assessing elementary school students in foreign language classes.

The analysis of recent sources and publications has established that the issues of assessment of educational achievements of elementary school pupils have devoted their works to T. Baybara, N. Bibik, O. Savchenko, M. Vashulenko, I. Lutchenko, N. Pasichnyk and others. Aspects of teaching foreign languages of junior pupils are disclosed in the editions of O. Kotenko, A. Solomakh, O. Tsilishcheva, N. Shelest and other scholars.

However, after processing the sources of scientific and pedagogical literature, we drew attention to the fact that there are no works that would describe the use of test technologies in foreign language classes in elementary school to evaluate students' knowledge, skills and abilities [2, pp. 13-16].

Presenting main material. Assessment of foreign language proficiency is an essential component of the learning process. The main task of evaluation is the objective assessment of the level of knowledge of students with foreign language material at each stage of the formation of their language competences. One of the forms of assessment, which allows measuring the level of training, obtain reliable, reliable data and provide an objective assessment, is pedagogical testing.

The term "test" was introduced into the scientific study by the American psychologist J. Cettella in 1890 for naming psychological tests, that is, specially designed standardized techniques that tried to measure the differences between individuals or the reactions of one individual in different conditions. However, neither in psychology nor in other scientific spheres (sociology, pedagogy, medicine, physiology, computer technology) there is still no single definition of the term [10, pp. 24-36].

The word "test" in English means "trial", "experiment", "check", "trial". In such polysemy terminological inaccuracies are obvious.

Sometimes the test is interpreted extremely widespread: under it are understood simple tests, control exercises, and the actual evaluation process, as well as all taken together.

In the teaching of foreign languages, language, or lingodidactic tests are used. The term "lingvodidactic test" was introduced by V. Kokkot, which correlates the lingvodidactic test with a set of tasks:

- tasks prepared according to certain requirements;
- tasks that have been pre-tested for the purpose of identifying quality indicators;
- tasks that allow to determine in the tested degree of their linguistic (linguistic) and / or linguistic (communicative) competence;
- tasks, the results of which are subject to a certain assessment according to pre-established criteria [1, pp. 39-51].

This definition covers the most important characteristics of the lingodidactic test: the purpose and object of evaluation, the system-forming features of the test, the way of interpreting the results. The term "testing" comes from the English "test" – a test, study. We can say that "test – objective and standardized measurement, quantifiable, statistical processing and comparative analysis" (AK Mayorov) [6, pp. 44-52]. With regard to testing technology, this means the use of knowledge for a set of standardized tasks in small portions, but covers a large range of promptly checked questions that require short answers.

The term "test" is a basic component of other concepts related to the idea of measuring abilities, properties, achievements of the individual. So, theoretical and applied science, which examines the test in terms of its form, structure, functional purpose, quality indicators, which studies the possibility of using tests to identify the peculiarities of the formation and activity of the individual in specific historical conditions. According to this name, the English term testing is multi-valued. It translates into Ukrainian and as a test [3, pp. 12-19].

Testing in the broadest sense means a set of all procedural stages, namely: planning, assembling, testing, processing and interpretation of the results of the primary, preliminary test – pre-test, redevelopment, design and preparation of specifications, instructions for the final test.

In the narrow sense, testing is the form of assessment (and training) through the conduct and use of the test.

The test can be used for both current, thematic, and routine and final control, largely eliminating subjectivity in assessments and reducing the amount of time spent by a teacher to test tasks [9, pp. 12-16].

In the practice of teaching foreign languages the test as a form of assessment fulfills all of the above functions. In addition to its main function – control, it can serve as a means of diagnosing the difficulties of

linguistic material for students and a measure of determining the effectiveness of learning. The test can perform a prognostic function, that is, to predict the success or failure of the training. When using the tasks in the test form for the differentiation of competencies, the educational function of the test is implemented.

Specificity of the test as a form of control is as follows:

1. The test is conducted in equal conditions for all subjects (they work with the same volume and complexity of the material at the same time).

2. The test is characterized by qualimetric qualities, that is, the quantitative expression of the quality of the task. The results of the test tasks are compared with the pre-prepared standards (keys), which allows you to easily and accurately establish the correctness or error of action. These results are quantified in scores according to a certain scale. Thus, the qualitative quality of the tests allows to ensure the objectivity and unity of the verification, the independence of the evaluation of the results from the individual judgment of the reviewer.

3. Clear definition of the forms and contents of the task and the whole structure of the test makes the test control economic, that is, allows you to check both a large group of students and a significant amount of material for each subject.

4. Carefulness of the preparation of the test in accordance with the established rules and preliminary experimental verification to improve the editors of the test.

5. Strict regulation of the testing procedure [6, pp. 96-112].

A test as a control document or methodological development is a set of tasks that can be divided into subtitles for the testing of certain types of speech activity (listening, speaking, reading, writing) or aspects of speech (phonetics, grammar, vocabulary).

There are different types of tests, but the only system of classification of tests to date is not yet developed by pedagogical science.

The most complete classification of target, functional and informative features, as well as formal features, is presented by I. A. Rapoport, R. Selge, I. Sotter in the manual for teachers "Tests in the teaching of foreign languages in high school" [8, pp. 32-39].

They identified the following subgroups of tests:

1. For the purpose of application:

- fixing tests;
- diagnostic tests;
- prognostic tests.

2. By type of control:

- tests of current control;
- tests of border control;
- tests of final control (end of the school year);
- tests of final control (completion of the course).

3. By the status of the control program:

- standardized tests;
- non-standard tests.

4. By object of control:

- tests that measure the absorption of linguistic material;
- tests that measure the formation of language skills.

5. By the nature of the controlled activity:

- tests of linguistic competence;
- tests of communicative competence.

6. By the direction of test tasks:

- discrete tests;
- global tests.

7. For correlation with norms or criteria:

- tests oriented to the norm;
- tests focused on the criteria [8, pp. 42-49].

Classification of tests according to formal (external) features includes:

1. According to the structure and method of processing the answer:

- election tests;
- tests with a freely constructed answer.

2. By the nature of the sample responses:

- alternative tests;
- multi-choice tests;
- cross-choice tests.

3. For homogeneity of tasks:

- speed tests, which consist of equally complex tasks;
- complexity tests, which are more complicated to the end of the

tasks [8, pp. 51-53].

The basis for the separation of tests for machines and machines is the following criterion – the method of presenting the stimulus and the possibility of operational feedback. In the printed form, in a tape recorder or a combination of these methods, there are machine tests. Their execution is checked with help of control matrices, keys, allowing to minimize the processing time of the results [7, pp. 52-54].

Now more and more used computer, computer tests. The control program installed in them allows you to sum up scores for a set of tasks immediately after execution.

In order for the foreign language test to be a high-quality meter, it must have a number of characteristics. Among them the most important are validity, reliability, economy, authenticity.

Validity means the suitability of the test results for the purpose for which the testing was carried out. If the test allows you to check all that is conceived by the authors, it is considered valid for the controlled learning

content. Validity depends on the quality of the tasks, on the degree of completeness and depth of coverage of the content of the training material in the test tasks.

Reliability reflects the degree of constancy, stability of the test results. Reliable test is considered, which gives stable results in case of repeated conduct, provided that the level of training of the subjects has not changed.

The cost-effectiveness of a test is the ability of a particular test to give maximum reliable information about the test with minimal time and effort to assemble, conduct, test and test the test [5, pp 13-19].

Authenticity, or so-called authenticity, the test is achieved through the choice of authentic texts, the creation of test situations, close to the real conditions of communication. The degree of authenticity of test materials is a serious methodological problem. It is due to certain difficulties of the socio-cultural plan that students who study a foreign language outside the language environment experience. The testers do not always cope with communicative tasks that reflect situations of job search, hotel accommodation, etc. Due to the lack of sufficient experience, the differences in Ukrainian language behavior from the behavior of foreigners in the same situations. The task of the examiner is to hold an artificial, alternate exchange of replicas into genuine communication, prompting those who have been tested for intellectual and speech activity [4, pp. 34-36].

In our opinion, it is possible to use different methods of assessment in checking the competencies of students, but due to the fact that in recent competitions, competitions, cognitive games, students are offered tasks in the form of testing, more appropriate attention to this method. In addition, test control – is an operational verification of assimilation quality, immediate correction of errors, a high degree of objectivity of the results,

filling gaps. This way, it enables the teacher to quickly test students' knowledge and without having to waste time and effort to process the information received. Another advantage of the tests in comparison with other forms of control is that all students are on equal terms, which allows to objectively compare their achievements; the teacher's subjectivity is excluded; test results are subject to statistical processing. The use of test tasks allows the teacher to determine how students form certain competencies, as well as to analyze their pedagogical activity. Students will be able to learn about their achievements or gaps in their studies, compare their results with the standard, thus, students develop self-control. Parents have the opportunity to learn the learning outcomes of their children [1, pp. 96-97].

Many language textbooks for primary classes have self-testing tests as well as validation tests at the end of each section. During the transition to the next phase of the training course, such an examination is required, which allows feedback, which ensures the management of the learning process, and contributes to its effectiveness. The tests are aimed at showing the teacher and students disadvantages during the training that arise for one reason or another; to identify students who are experiencing serious difficulties in mastering the educational material, as well as motivate the students to repeat the entire educational material, which is a section of the textbook.

In elementary school, teachers conduct tests that cover grammar and vocabulary of the section, the skills and skills of word formation, covering all types of speech activity. The tests have tasks that control spelling skills, phonemic hearing, pronunciation skills, and communicative skills [2, pp. 11-13].

The test method includes three steps:

- preparation of the assignment;

- task execution;
- summing up [8, pp. 56-58].

The systematic use of reading tests stimulates the independent work of schoolchildren at home and during the classroom, enhances the intellectual load of the lesson, promotes the ability to summarize the basic facts presented in the text.

Test control is appropriate for all types of speech activity. Very useful, according to many teachers, grammar tests. The most effective tests in learning foreign languages are the tests of listening, as it is very important to listen to a foreign language to learn to speak a foreign language.

Test in the learning process can be rightly applied in the preparatory exercises when used can be very promising in terms of better organization and proper training for each student. But this does not mean that the test should supplant other language, training exercises, but it is advisable to supplement their tests in the learning process, especially given that the test can be offered for group and individual work, both in the classroom and at home. The correctness of its execution can be verified by the students on their own, by the key [7, pp. 45-47].

The test serves as a preparatory stage for the external independent evaluation. Before the teacher of English in a modern school, the main task – not only to give students knowledge about the subject, but also to teach them to apply knowledge in practice: to make an external independent assessment. It is important to form a student's confidence in the ability to perform test tasks to a high grade.

The process of learning English is determined by the purpose of acquiring students a certain amount of knowledge in the field of grammar, speaking, reading and listening. Necessary element of the educational process, along with the information, its development is the assessment of students' knowledge.

Computer testing in itself is untraditional, because we are all accustomed to the tests performed on paper. Compared to traditional forms of control, computer testing has several advantages:

- fast receiving of results;
- objectivity in the assessment of knowledge;
- allows obtaining reliable information about pupils' possession of certain competences;
- enables the teacher to correlate these data with the objectives set at this stage in teaching and to timely correct the process of assimilating new knowledge;
- computer testing is more interesting in comparison with traditional forms, which influences the increase of pupils' cognitive activity and creates positive motivation in them [3, pp. 19-23].

Before starting to work with computer tests, it is necessary to form the contents of test tasks, to distribute them by types and level of complexity and to create the software content of the test. Of course, benchmarking is difficult, it takes a lot of time, but it's worth it because the performance of the tests is high, because they are not only controlling, but also educational. Students will be able to see which tasks they make mistakes, do the test again, and not only get the correct performance, but also remember the desired material. Virtually every topic that is studied about the country of the language under study, you can make similar tests.

Conclusions. Summing up, we want to note that test technology is becoming the most promising form of evaluation. As the experience of many teachers shows, testing allows you to quickly and objectively check the level of knowledge of students, timely eliminate the gaps in the mastering of the material. Testing the test results takes much less time compared with other types of controls. Students have the opportunity to

independently test their knowledge through testing. The standardized evaluation form used in the tests allows you to relate the level of achievements from the subject as a whole and its individual sections with an average level of achievement in the class and the level of achievement of each. Test control enhances students' interest in the subject.

I would also like to emphasize the need for a comprehensive approach to controlling the level of foreign language learning. Students must demonstrate language proficiency in the course of testing, ie the ability to use their available grammatical, lexical, phonological, linguistic and pedagogical knowledge in the following types of speech activity:

- listening comprehension (listening) during linguistic interaction, as well as short messages, announcements, dialogues;
- speaking, participating in an oral interview, role-playing game, building a statement in the form of a description of a picture or a story in a series of pictures;
- reading with understanding of the main content of the text;
- writing a letter, greetings, filling out a questionnaire, drawing up a plan or abstracts of the read, listened to the text.

References:

1. *Avanesov V. S. Naukovi problemy testovoho kontrolyu. M., 1994*
2. *Aleksandrov V. M., Aleksandrova O. I., Solovyova T. V. Yedynny derzhavnyy ekzamen. Rosiyska mova. Chelyabinsk, Pohlyad, 2003*
3. *Denysova L. H., Symkyn V. N. Pro pidsumkovomu kontroli navchenosti inozemnykh mov // Inozemni movy v shkoli. – №2 odna tysyacha dev'yat·sot dev'yanosto p'yat.*
4. *Kadnevskiy V. M. Istoriya testiv. M, Narodna osvita, 2004.*
5. *Koroleva O. L., Pystina N. V. Vykorystannya testuvannya v starshykh klasakh. // Kontrol u navchanni inozemnykh mov u seredniy shkoli: Kn.*

dlya vchytelya: Z dosvidu roboty / Red.–uporyad. V. A. Slobodchykov. – M.: Prosveshchenye, 1986.

6. Mayorov A. N. *Testy shkilnykh dosyahnem: konstruyuvannya, provedennya, vykorystannya. – SPB., 1997..*

7. Neyman YU. M., Khlyebnikov V. A. *Pedahohichne testuvannya yak vymir. CH.1. – M.: Tsentr testuvannya MO Ukrayiny, 2002.*

8. Rapoport Y. A. *Prahmatychni testy: sutnist, spetsyfika, perspektyva // Inozemni movy v shkoli – №2 – 1985.*

9. Rohova H. V., Rabynovych F. M., Sakharova T. YE. *Metodyka navchannya inozemnykh mov u seredniy shkoli. – M.: Prosveshchenye, 1991.*

10. Chelyshkova M. B. *Teoriya i praktyka konstruyuvannya pedahohichnykh testiv. Uch. Dopomoha. – M.: Lohos, 2002.*

DOI 10.26886/2520-7474.3(29)2018.4

UDC 378.091

**DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL EDUCATION IN EUROPE:
ANALYSIS OF DOCUMENTS OF THE INTERNATIONAL
INSTITUTIONS**

I. Sikorskaya, PhD in Public Administration, Associate Professor

Institute of Higher Education, National Academy of Pedagogic Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

The purpose of this study is to trace the dynamics of development of intercultural education within the framework of education policy in Europe. A brief description of the development of intercultural education during the previous four decades has been presented. The main part of the article is devoted to the analysis of documents of the international institutions

concerning the development of intercultural education during the last decade. The conclusions emphasize that the rhetoric of the European educational policy of the last decade undoubtedly covers intercultural education, while it is too early to talk about intercultural education as a separate field.

Key words: multicultural pedagogy, intercultural education, education policy, national level, international institutions

*кандидат наук з державного управління, доцент, І. Сікорська
Розвиток міжкультурної освіти в Європі: аналіз документів
міжнародних інституцій / Інститут Вищої Освіти Національної
Академії Педагогічних Наук України, м. Київ, Україна*

Метою цього дослідження є простеження динаміки розвитку міжкультурної освіти в рамках політики освіти в Європі. Представлено стислий опис розвитку міжкультурної освіти протягом попередніх чотирьох десятиліть. Основна частина статті присвячена аналізу документів міжнародних інституцій щодо розвитку міжкультурної освіти протягом останнього десятиліття. У висновках наголошується, що риторика загальної освітньої політики Європейських країн останнього десятиліття, безсумнівно, стосується міжкультурної освіти, в той же час ще зарано говорити про міжкультурну освіту як окрему галузь.

Ключові слова: мультикультурна педагогіка, міжкультурна освіта, освітня політика, національний рівень, міжнародні інституції

Вступ. Міжкультурна освіта як суб'єкт освітньої політики в Європі останнім часом зазнає значних змін. Більшість вчених і політиків вважають, що міжкультурна освіта (МО) є ключем до активного громадянства та розвитку демократії, і окремі країни та

міжнародні інституції, як правило, базують свою політику на цьому припущенні. Більшість європейських держав започаткували відповідні політичні кроки, і більшість з них, принаймні, проголошують важливість міжкультурної компетенції та навичок міжкультурного спілкування серед своїх громадян. Освіта на всіх рівнях була і залишається ключовою частиною процесу інтеграції мігрантів у приймаючі суспільства: починаючи із дошкільної освіти і завершуючи освітою для дорослих. Органи влади ЄС відіграють важливу роль у започаткуванні або заохоченні реформ у сфері міжкультурної освіти в різних національних системах з тим, щоб допомогти дітям, молоді та дорослим стати здатним до міжкультурного діалогу. Сьогодні, очевидним є факт, що транснаціональна та національна освітня політика стає все більш взаємозалежною, однак, як це виявляється на різних національних та місцевих аренах, залишається відкритим питанням і предметом досліджень [1].

Метою цієї статті є відстеження динаміки розвитку МО в межах освітньої політики в Європі за останній десятирічний період через величезні зміни, що відбулися в галузі освіти в Європі за таких обставин, як глобалізація, вплив міжнародних організацій на освітню галузь та надзвичайним потоком мігрантів та біженців до Європи. Метою статті є також спроба відповісти на наступні питання:

- Яка саме освітня політика була розроблена з метою сприяння соціальної інтеграції етнічних, релігійних та інших меншин?
- Як змінювалась мова офіційних документів, що реформуються в мінливих соціально-політичних умовах протягом останнього десятиліття?

Виклад основного матеріалу. Рада Європи схвалила стратегію мультикультурної педагогіки в 1970-х роках [2]. Однак епоха розвитку мультикультурної освіти в Європі розпочалася у 1980-х

роках, коли більшість сімей-іммігрантів вирішилися на постійне проживання в приймаючих країнах, що призвело до посилення багатокультурності європейських суспільств [3, с.392]. У ці часи основна увага була спрямована освіту для іммігрантів, тобто розроблялись програми з певною «дефіцитною орієнтацією», які враховували освітні недоліки дітей-іммігрантів, такі як погане володіння іноземною мовою, недостатня попередня освіта, відсутність досвіду соціалізації та ін. Метою цього типу програм було усунення прогалин та, таким чином, сприяння інтеграції дітей мігрантів у систему освіти країни перебування. Другий тип програм був спрямований на збереження їхньої первинної культурної ідентичності, відтвореною мовою, традиціями та звичаями країни походження. Проте, ці програми незабаром стали об'єктом критики, бо вони розглядались як інструмент сегрегації та стигматизації. Замість компенсації недоліків освіти та збереження оригінальних культурних ідентичностей, ці програми розглядали дітей-іммігрантів як окремі групи з особливими потребами [3, с.405].

Зростаюча зацікавленість у мультикультурній освіті почала простежуватись в офіційних дискурсах та політичному законодавстві в Європі лише в 1990-х роках, завдяки заохочуваній політиці міжнародних організацій таких як ЮНЕСКО, Інституті Світового Банку, ОБСЄ. У сфері освіти Рада Європи прийняла безліч рекомендацій, спрямованих на розвиток і впровадження мультикультурної освіти в державах-членах ЄС [4].

У цей період найважливіші аспекти мультикультурної педагогіки були використані національними органами освіти в ряді європейських країн, таких як Швеція, Нідерланди, Велика Британія, Бельгія, Італія, однак підходи були різними, а також прогрес у просуванні культурного плюралізму через освіту центральними освітніми органами. Ситуація

у Східній та Центральній Європі того періоду була несприятливою, оскільки під час комуністичних режимів в цих країнах з точки зору комуністів не було підстав викладати культурну різноманітність або розглядати цю перспективу в освіті [5].

На початку XXI-го століття МО в рамках контексту освітньої політики в Європі зазнала відродження як теоретичний дискурс та педагогічна практика. У цей період було видано чимало документів, що вказувало на необхідність проведення реформ, пошуку нових підходів, методів та інструментів розвитку та вдосконалення МО.

У 2001 році Рада з питань освіти, молоді та культури Ради ЄС оголосила про роль освіти, зазначивши, що "системи освіти і навчання повинні примусити людей визнати, що в нашому суспільстві немає місця расизму та нетерпимості" [6].

Треба зазначити, що в офіційних документах частіше використовувався термін «міжкультурна освіта» ніж «мультикультурна освіта». У 2002 р. Рада Європи випустила документ "Нові виклики міжкультурної освіти: релігійне різноманіття та діалог в Європі", в якому визначено релігійне різноманіття міжкультурної освіти [7]. Заключна декларація 21-ї сесії постійної конференції європейських міністрів освіти також була присвячена міжкультурній освіті. Афінська Декларація закликала європейські держави до заохочення до ефективної міжкультурної освіти, включаючи релігійний вимір, та було вказано на необхідність відновити концептуальні дослідження з міжкультурної освіти [8].

У 2005 році Комісія Європейських Співтовариств випустила "Рекомендацію Європейського Парламенту та Раді Європи про ключові компетенції для навчання протягом усього життя". Міжкультурні та громадянські компетенції визначались як знання та

навички, які забезпечують людей комфортним життям у все більш культурно різноманітних суспільствах.

Вивчення документів Європейського Союзу цього майже сорокарічного періоду показало, що принаймні теоретично було визнано культурне різноманіття багатьох європейських держав і висвітлено заклик до певних дій у галузі освіти.

Мультикультурна або міжкультурна освіта? Говорячи про семантику двох термінів, про їхнє етимологічне, культурне тлумачення та визначення, було виявлено, що велика частина літератури, що розглядається, все ще не дає остаточної відповіді на це питання, оскільки існує різноманітність ідей, поглядів та читань.

Так наприклад, Ф. Хекман стверджує, що "деякі віддають перевагу терміну міжкультурна освіта, підкреслюючи діалог та взаємодію, а інші історично дотримуються ідеї мультикультурної освіти" [9]. Часто різниця у використанні термінів здається переважно географічною. У Європі переважним терміном є міжкультурна освіта, тоді як особливості Сполучених Штатів, а також решта Північної Америки, Австралії та Азії використовують термін "мультикультурна освіта" [10, с.248].

Британський дослідник Д. Коулбі пояснив, що термінологічний зсув від мультикультурної освіти до міжкультурної освіти, пов'язаний з нападом на мультикультурну освіту в тому сенсі, що існує стурбованість тим, що мультикультурна освіта не надає безпосереднього вирішення питань расизму [11].

Всебічну критику мультикультурної освіти представила М.Левінсон у своїй роботі "Мапа мультикультурної освіти":....." мультикультурна освіта "обтяжується багатьма різними концепціями, тому вона неминуче суперечить як теоретично, так і практично; навіть у своїй найбільш належній, послідовній і ефективній реалізації вона

не може одночасно досягти всіх цілей, до яких покликана» [12, с433-434].

Говорячи про офіційні документи, вони повторюють академічні дебати щодо умов використання та їхньої відповідності соціальній інтеграції. ЮНЕСКО визначає міжкультурну освіту як більш динамічну концепцію, орієнтовану на взаємодію, тоді як мультикультурна освіта стосується тільки культурної різноманітності [13]. Міжкультурність може бути визначена як "динамічний процес, за допомогою якого люди з різних культур взаємодіють, щоб дізнатись та поставити під сумнів їхню власну культуру". Вона визнає нерівність у суспільстві та необхідність її подолання. Це є процес, який вимагає взаємної поваги і визнає права людини. Основні риси цієї концепції полягають у відкритості та взаємодії [14]. Міжкультурна освіта також розглядає культуру як динамічну і розвивається, попереджаючи проти того, щоб культура стала статичною та детерміністичною.

Цікаво, що мультикультурна та міжкультурна освіта часто використовуються так, ніби ці терміни універсально зрозумілі і стосуються лише одного виду освіти. Хоча вони можуть приймати різні напрямки і мати різні акценти, вони обидві вивчають різні культури, розвивають демократію та націлені проти дискримінації та забобонів. Підсумовуючи цю частину дослідження, можна стверджувати, що мультикультурна і міжкультурна освіта, безсумнівно, продовжуватимуть співіснувати в академічній сфері та відображатися у політичних дебатах. Вони оновлять форми та взаємозв'язки, щоб доповнювати одна одну і слугувати найкращим ідеям демократії.

Останнє десятиріччя в Європі не можна назвати періодом мирного, гармонійного розвитку мультикультурних суспільств, де громадяни цінують культурне різноманіття. Міграція вважається

історично високою, а потоки біженців останніх років були визнані чиновниками ЄС як криза. На жаль, прояви упереджень, дискримінації та ненависті стали спільними, а окремі політичні партії виступають із екстремістськими ідеями. Тому зростає тенденція погляду на імміграцію, культурне різноманіття та мультикультуралізм лише через призму потенційних загроз та проблем. Незважаючи на те, що ці проблеми пов'язані з соціально-економічною та політичною нерівністю та непорозумінням між людьми з різним культурним походженням та приналежністю. Таким чином, існує підвищений імператив для розвитку міжкультурної освіти, як типу освіти, який допомагає жити разом представникам різних культур. Міжкультурна освіта для XXI століття найкраще передбачена як прикладна соціальна наука, що сприяє діалогу між культурами та цивілізаціями, а також підтримує розвиток демократичних багатокультурних суспільств [15, с.539].

Останнє десятиліття відзначається як дуже вирішальне для розвитку міжкультурної освіти у зв'язку з приверненням уваги до цього типу освіти з боку світових органів влади. Це проявляється завдяки виробленню спільних рекомендацій, декларацій (наприклад, ЮНЕСКО), окремих документів, звітів та міжнародних опитувань (наприклад, ОБСЄ) або повідомлень, висновків та резолюцій (наприклад, ЄС).

2006 рік для був відмінним для міжкультурної освіти, завдяки документу ЮНЕСКО про міжкультурну освіту з певною кількістю значних принципів, які можна визначити як посібник для міжнародних дій у сфері міжкультурної освіти. Ці принципи підкреслювали активну та повну участь всіх студентів у сприянні розумінню та солідарності між окремими особами та етнічними, соціальними, культурними, релігійними групами та націями [16].

2008 рік був оголошений роком міжкультурного діалогу. Видана Радою Європи "Біла книга з міжкультурного діалогу" розглядає міжкультурну компетенцію як вирішальну спроможність, яку повинна розвивати кожна людина. Платформа міжкультурного діалогу випустила документ «Райдуга», який став еталоном для МО в Європі: «.... Освіта є перш за все місцем для заохочення та практики міжкультурного діалогу. Формальне та неформальне навчання має сприяти міжкультурному діалогу. Міжкультурне навчання має просуватись у кожній віковій групі» [17].

У 2008 році Європейська комісія відкрила дискусію щодо того, як освітня політика може краще вирішувати проблеми, пов'язані з імміграцією та внутрішніми потоками ЄС, шляхом прийняття Зеленої книги "Міграція та мобільність: проблеми та можливості для систем освіти в ЄС" 18(Європейська комісія, 2008 р.). Основні питання були сформульовані, щоб підвищити рівноправність освіти; як задовольнити зростаючу різноманітність рідних мов та різноманітні культурні перспективи та навчати міжкультурної компетенції; як адаптувати навички вчителів та заповнити прогалини між сім'ями мігрантів та приймаючими громадами.

У Світовому звіті ЮНЕСКО, 2009: "Інвестиції в культурне різноманіття та міжкультурний діалог": було підкреслено, що культурна грамотність має стати основою для сучасного [19].

У 2009 році Рада ЄС прийняла "Висновки Ради ЄС щодо освіти дітей мігрантів", яка вимагає, щоб держави-члени пропонували таким дітям безкоштовне навчання, включаючи викладання офіційної мови або однієї з офіційних мов приймаючої держави, а також викладання рідної мови та культури країни походження. Висновки підтвердили, що освіта має важливий внесок в успішну інтеграцію мігрантів у європейські суспільства [20].

У 2011 році один із розділів Доповіді групи видатних осіб Ради Європи був присвячений освіті дітей мігрантів, однак пов'язуючи її винятково з подальшим працевлаштуванням новоприбулих: «Освіта має очевидну і суттєву роль у підготовці людей, особливо новоприбулих людей, і серед них, особливо жінок і дітей, - для того, щоб знайти роботу та таким чином брати участь у житті суспільства. Крім того, освіта повинна забезпечити їм знання про роль та роботу соціальних інститутів та нормативно-правових актів, а також про норми та цінності, які є обов'язковим елементом у функціонуванні суспільства "... новоприбулих дітей мігрантів в системі освіти, забезпечуючи їм адекватні мовні навички, готуючи їх до успішного переходу зі школи на ринок праці" [21].

У 2015 році Європейська Комісія представила документ: "Школа, професійно-технічна освіта та освіта дорослих, що допомагають новоприбулим біженцям у Європі", із результатом опитування щодо практик та проблем організації, що займаються шкільною освітою, професійною підготовкою та навчанням дорослих, на підтримку мігрантів та біженців. Примітно, що, відповідаючи на питання про внесок Європейської Комісії у вирішення питань, пов'язаних із кризою біженців, більшість відповідей (69,73%) полягала в необхідності поширення інформації про належні практики. Це лише підтверджує той факт, що відсутність такої інформації може сформувати скептичну реальність у відношенні до ідей міжкультурної освіти [22].

У січні 2016 року ЄС прийняв резолюцію "Міжкультурний діалог, культурне різноманіття та освіта", в якій наголошено на важливості навчання міжкультурного діалогу, що є важливим інструментом управління конфліктами та розвитком глибокого почуття приналежності. Викладачі, батьки, неурядові організації та організації

з прав людини є ключовими гравцями в процесі просування та впровадження МО [23].

Безсумнівно, ці політичні документи були видані, щоб надати більше політичної ваги міжкультурній освіті як педагогічному підходу, який полягає у виконанні зобов'язань ЄС щодо інтеграції, сприяння культурної різноманітності багатомовності, та розвитку міжкультурного діалогу.

Потрібно підкреслити, що Європейська Комісія ініціювала численні програми з метою доповнення та вдосконалення практик освіти для включення дітей мігрантів у суспільства. Можна перерахувати кілька: Європейська мережа політики SIRIUS спрямована на навчання мігрантів. Мережа EURYDICE надає навчальним закладам та організаціям рекомендації та належні практики як адаптувати мігрантів у сфері освіти. Європейська мережа заходів з міжкультурної освіти (ENIEDA) сприяє обміну найкращими практиками щодо інтеграції мігрантів та фінансування відповідних проектів на різних рівнях освіти. У жовтні 2016 р. в рамках програми Еразмус + було заплановано, що особлива увага буде приділено проектам, що підтримують соціальну інтеграцію, зокрема біженців та мігрантів, а також проекти, що запобігають радикалізації.

Протягом майже 50-річного періоду Європейська Комісія періодично проводила опитування, щоб перевірити, якими способами діють освітні системи держав-членів ЄС, як змінилась та розвивалась європейська політика в умовах змін соціального середовища. Було створено Відкритий Метод Координації як внутрішньо-європейський засіб управління, за допомогою якого ЄС визначає спільні проблеми серед держав-членів, визначає найкращі практики та закликає країни переглянути існуючі національні політики [24, с.478-479].

Як зазначає А.Фаас (2011), незважаючи на заклики щодо уніфікованого міжкультурного виміру освіти (наприклад, Рада Європи 2002, 2003, 2005, 2007, Європейська Комісія 2008), всі країни ЄС мають значну автономію в галузі освіти [25]. Країни, які знаходяться на передньому краї – це північні країни, а також Португалія, Бельгія, Естонія (www.mirex.eu). Останнім часом більшість уваги приділяється Фінляндії, яка, крім наданих широких прав іммігрантам, є офіційно двомовною, має дві офіційно визнані церкви, надала саамську культурну автономію, а також визнала інші історичні меншини. Освітня політика в Німеччині, як і раніше характеризується як більш винятковий освітній підхід. Нідерланди відмовилися від колишнього мультикультурного курсу в освіті, який відображався в міжкультурній політиці останніх років. Франція та Велика Британія змінили свою політику протягом останніх десяти років, коли МО зникло із загальноосвітнього дискурсу. У Франції головною метою стала мовна та культурна асиміляція, яка офіційно названа інтеграцією учнів-іммігрантів. (Комітет Європейського парламенту з питань культури та освіти, 2008). Країни Центральної та Східної Європи, а також Мальта, Латвія, Литва та Болгарія займають найнижчі позиції у розвитку міжкультурної освіти.

Висновки. Підсумовуючи цей період, слід зазначити, що впродовж останнього десятиріччя освітня політика ЄС визначила більшу увагу ролі міжкультурної освіти у зміцненні соціальної єдності проти соціальної ізоляції та нерівності, а також розвитку людського та соціального капіталу. Міжнародні організації стали більш актуальними в національних процесах формування політики, що спричинило більш обґрунтовану підтримку МО. Численні дослідження вказують на різні реформи в дошкільній, середній школі, вищих навчальних закладах та навчанні дорослих щодо впровадження МО. Збільшено обсяги

досліджень, а також започатковано і розпочато велику кількість проектів, зосереджених на міжкультурній освіті. Було зазначено, що освіта на всіх рівнях є ключовою частиною процесу інтеграції для мігрантів: починаючи з дошкільної освіти та закінчуючи освітою для дорослих.

Вивчення офіційних документів ЄС продемонструвало важливий прогрес у розвитку міжкультурної освіти ЄС в рамках загальної освітньої політики, хоча ще зарано говорити про створення окремої галузі з міжкультурної освіти. Європейська Комісія робить акцент на тому, що освіта відіграє вирішальну роль у допомозі мігрантам інтегруватися у суспільство приймаючої країни. Вивчення мови приймаючої країни залишається основним компонентом МО, і існує сильна політика багатомовності, про що йдеться в більшості документів. Загалом, політика МО передбачає заохочення (в деяких країнах - ініціювання) шкіл, коледжів та університетів розглядати програми МО в рамках своєї діяльності. Міжкультурна освіта з часом розуміється по-різному. Якщо в 1970-1980-х роках це було пов'язано переважно з питаннями вивчення мови - сьогодні це пов'язано з забезпеченням соціальної згуртованості в культурному плюралістичному суспільстві. Існує певна зміна мови офіційних документів від "сприяння інтеграції дітей іммігрантів" до "надання їм підтримки та можливостей, необхідних для того, щоб стати активними та успішними громадянами, і надати їм повний спектр можливостей". Найважливіша зміна полягає у твердженні, що культурно різноманітне суспільство, міжкультурна та мультикультурна освіта є для всіх студентів, а не тільки для студентів меншин та іммігрантів. Очевидно, що шлях інтеграції мультикультуралізму в національну культурну політику в багатьох країнах є повний проблем, тисків та труднощів. Освітня політика ЄС якісно відрізняється від національних систем

освіти держав-членів, з точки зору їх обсягу, мандатів, можливостей та управління [26, с.128].

Упродовж останнього десятиріччя чиновники ЄС заявляють, що термінологія МО не визнається всіма країнами-членами ЄС, вона має різноманітні значення, що призводить до того, що деякі педагогічні практики є контпродуктивними. Кожна країна має свої традиції, законодавчі органи та культури, а також політичні структури. У деяких країнах існують певні прогалини між законодавством, політикою та реалізацією, слабкими зв'язками між теорією, офіційною політикою та практикою, реалізацією цієї політики на інституційних рівнях. Численні дослідники повідомляють про значний розрив на національному рівні, який очікують від уряду щодо міжкультурної освіти та саме впровадження міжкультурної освіти. У офіційних документах лише трохи згадується про зміст навчального плану та шкільних підручників. Школи більшості країн не зобов'язані та й не фінансуються для впровадження та розвитку міжкультурного навчання та освіти. Побудова мультикультурного середовища, а також забезпечення мультикультурної діяльності ще не є обов'язковими для більшості освітніх установ Європи. Тим не менше, загальне зростання міжкультурних курсів в галузі підготовки вчителів можна розглядати як позитивний розвиток, проте всебічної та обов'язкової інтеграції міжкультурних питань все ще бракує. Необхідно розробити правові стимули для навчання вчителів. Потреба в міжкультурній компетенції була сформульована в офіційних документах, але на практиці вона в основному залишається розглядатися застосованою та сприйматися в контексті ділової освіти. Внаслідок домінування неоліберального порядку денного в освітній політиці в цілому цілі МО є дуже прагматичними - акцент полягає в тому, щоб допомогти мігрантам інтегруватися в суспільства

приймаючих країн, а не навчати людину з певними міжкультурними знаннями, навичками та компетенцією. Зрозуміло, що незважаючи на досягнуті вище цілі наднаціональної політики, на національному рівні в багатьох країнах потрібні додаткові дії.

Потенційні диспропорції щодо МО спостерігаються у вищих навчальних закладах. Школи залишаються центральним місцем для підтримки таких навичок та вмінь жити разом у культурному різноманітті. Тим не менше, враховуючи їх актуальність для соціального та політичного життя, сфера міжкультурною компетенцією набагато ширша, ніж формальна освіта. Міжкультурна освіта не повинна обмежуватися освітніми закладами та навчальними програмами. Вона повинна також стосуватися всього суспільства. На рівні навчальних та культурних установ Рада Європи підкреслює важливість співпраці всіх зацікавлених сторін у навчальному процесі (школа, сім'я, місцеві громади, засоби масової інформації та ін.) та пропонує узгоджену політику спільно з економічними, політичними та соціальними агентами сприяти рівним можливостям для окремих осіб та культурних спільнот.

Література:

- 1. Wahlstrom, N.(2016) A third wave of European education policy: transnational and national conceptions of knowledge in Swedish curricula. European Educational Research Journal. Vol.15(3), pp. 298-313*
- 2. Porcher, L. (1979). Second Council of Europe Teachers' Seminar on the "The education of migrant children: intercultural pedagogy in the field. Report Strasbourg: Council of Europe (CCCCO)*
- 3. Puzic, S. (2007) Intercultural education in the European context: analysis of the selected European curricula. Metodica.15 (2008). 390-407.*

4. Batelaan, P. Coomans, F.(1995) *The International Basis for Intercultural Education Including Anti-Racist and Human Rights Education*. Council of Europe. Strasbourg.
5. Batelaan P.(1995). *Developing a Democratic Multicultural European Society: the Role of Education*. Available at: <https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/settlement-and-multicultural-affairs/programs-policy/a-multicultural-australia/programs-and-publications/1995-global-cultural-diversity-conference-proceedings-sydney/culture-education-and-language/developing-a-democratic-multicultural>
6. Council of the EU (2001). *The concrete future objectives of education and training systems. Report from the Education, Youth and Culture Council*. Available at:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/
7. Council of Europe (2002). *The New Challenges of IE: Religious Diversity and Dialogue in Europe*. Strasbourg, Council of Europe.
8. Athens Declaration (2003) http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/Standing_conferences/e.21stsessionathens2003.asp#TopOfPage
9. Heckmann, F.(2008) *Education and migration: strategies for integrating migrant children in European schools and societies* (Brussels, European Commission)
10. Hill, I. (2007) *Multicultural and International Education: Never the Twain Shall Meet?* *International Review of Education*, Vol.53, No.3 (May, 2007), pp.245-264
11. Coulby, D. (2006). *Intercultural education: theory and practice*. *Intercultural Education*, 17:3, 245-257. DOI:10.1089/14675980600840274
12. Levinson, M.(2010) *Mapping Multicultural Education*. In the *Oxford Handbook of Philosophy of Education*, ed. Harvey Siegel, 428-450. Oxford; New York: Oxford University Press.

13. Zilliacus, H.&Holm G.(2009)*Intercultural Education and Multicultural Education: The Same or Different? Conference: ECER 2009. Available at <http://www.eera-ecer.de/ecer-programmes/conference/21/contribution/39040/>*
14. Otten, M. (2003) *Intercultural Learning and Diversity in Higher Education. Journal of Studies in International Education. Vol. 7, No.1, 12-26.*
15. Bleszynska, K. (2008) *Constructing intercultural education. Intercultural Education, 19:6, 537-545*
16. UNESCO (2006). *UNESCO Guidelines for Intercultural Education. Paris: UNESCO.*
17. UNESCO (2008). *The 2nd UNESCO world report in cultural diversity: investing in cultural diversity and intercultural dialogue. Available at: <http://www.unesco.org/new/en/resources/report/the-unesco-world-report-on-cultural-diversity/>*
18. *European Parliament's Committee on Culture and Education (2008). Intercultural Education at School. Available at: [www.europarl.europa.eu/.../2008/.../IPOL-CULT_ET\(2008\)](http://www.europarl.europa.eu/.../2008/.../IPOL-CULT_ET(2008))*
19. UNESCO (2009) *Investing in Cultural. Diversity and Intercultural. Dialogue. Available at: unesdoc.unesco.org/images/0018/001847/184755e.pdf*
20. Council of the EU (2009) *"Council Conclusions on the Education of Children with Migrant Background" Available at: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/111482.pdf*
21. *Living together. Combining diversity and freedom in 21st-century Europe (2011). Report of the Group of Eminent Persons of the Council of Europe. Available at <https://cps.ceu.edu/news/2011-05-17/living-together-combining-diversity-and-freedom-in-21st-century-europe-a-report>*

22. *European Commission (2016) "Education policies to foster tolerance in children/and young people in the EU". Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2016*
23. *Faas D., Hadjisoteriou Ch., & Angelides P. (2014) Intercultural education in Europe: policies, practices and trends. British Educational Research Journal. Vol.40, No.2, April 2014, pp.300-318*
24. *Faas, D. (2011). The Nation, Europe, and Migration: A comparison of geography, history, and citizenship education curricula in Greece, Germany, and England CURRICULUM STUDIES, VOL 43, NO 4, p.471-492*
25. *European Commission (2015). "Schools, VET and Adult education helping newly-arrived refugees in Europe Available at: ec.europa.eu/.../education.../education/.../school-vet-adult*
26. *Dale, R. (2009) Studying globalization and Europeanisation in Education: Lisbon, the Open Method of Coordination and beyond. In R.Dale and S.Robertson (eds) Globalisation and Europeanisation in Education. (Oxford: Symposium Books), 121-40*

III. PHILOSOPHICAL SCIENCES

DOI 10.26886/2520-7474.3(29)2018.5

UDC 227.4

A TENTATIVE SEARCH FOR CONFLATION IN THE EPISTLE TO GALATIANS (2:5; 4:14)

T. Dyatlik

Dragomanov National Pedagogical University,
«Euro-Asian Theological Association», (Ukraine, Rivne)

The article presents a tentative search for conflation in the Epistle to Galatians (2:5; 4:14). The purpose of this article is paving the methodological way for further research into conflation by the tentative search for candidates for conflation in the Epistle to Galatians. The variant «οἷς οὐδε» is not a conflation of «οἷς» and «οὐδε», since it is the primary reading from which the two other variants originated. Nevertheless, taking into consideration probable scribal and patristic grammatical improvements or doctrinal alterations, the history of the transmission seems to exhibit the transmissional phenomenon of difflation. The variant «μου τοῦ» is not a conflation of «μου» and «τοῦ». In the tentative conclusion there have been indicated several factors to be considered on which the variant «ὑμῶν τοῦ» can be supposed to be a conflation of the primary reading «ὑμῶν» and the variant «τοῦ».

Key words: conflation, Epistle to Galatians, New Testament, Corpus Paulinum manuscript.

The issue of *conflation* was earnestly introduced into the field of New Testament textual criticism by Westcott and Hort in the late nineteenth century [1]. Thus, the purpose of the whole research project «The Phenomenon of *conflation* in the textual witnesses of the New

Testament» is to systematically study all variant readings that *look like conflation* collected from the critical apparatuses of *Novum Testamentum Graece* (here and after, NA) [2] and *The Greek New Testament* (here and after, UBS) [3]. It must be noted that more than 400 candidates for *conflation* in the New Testament have been collected from the critical apparatuses of NA and UBS, all of which are to be systematically studied. Conflation is always the longest variant that is tertiary in origin and consists of the primary (authentic reading) and secondary (secondary variant) *simpliciter*.

The purpose of this article is paving the methodological way for further research into *conflation* by the tentative search for candidates for *conflation* in the Epistle to Galatians. Thus, the author intends to answer three main questions in the «Conclusion». (i) Are there variant readings which look like *conflation* in the textual witnesses of the Epistle to Galatians? (ii) If in fact there are such variants, did the longest variant readings actually originate as a consequence of *conflation* of two other shorter variants, or can another explanation for their origin be provided? (iii) Finally, if in actual fact after an analysis of external and internal evidence is performed it turns out that a phenomenon such as *conflation* has occurred in some textual witnesses of the Epistle to Galatians, then what kind of witnesses (papyri, uncials, minuscules, lectionaries, versions or early authors) and text types are characterized by *conflation*?

In order to give the answers to these three questions, six main steps will be undertaken, which are further explained in the section «Methodology of the research» below: (i) an identification of the longest variant reading which looks like *conflation* and the shorter variants which *prima facie* provide the parts for the longest variant reading; (ii) a compilation of the critical apparatus from the critical apparatuses of NA²⁷ and UBS⁴; (iii) an analysis of external evidence; (iv) a reconstruction of

an *approximate* chronological sequence of the variants' emergence; (v) the analysis of internal evidence; (vi) a tentative conclusion with regard to the longest variant reading which looks like *conflation*.

οις ουδε (Gal 2:5)

δια δε τους παρεισακτους ψευδαδελφους οτινες παρεισηλθον κατασκοπησαι την ελευθεριαν ημων ην εχομεν εν Χριστω Ιησου ινα ημας καταδουλωσουσιν ᾗοις ουδεᾶ προς ωραν ειξαμεν τη υποταγη, ινα η αληθεια του ευαγγελιου διαμενη προς υμας (Gal 2:4-5)

NA and UBS follow the reading «οις ουδε». UBS provides information about witnesses for four variants: «οις», «ουδε», «οις ουδε» ({A}), and «omit οις ουδε». NA²⁷ has a negative apparatus with two evidences against «οις ουδε»: «ουδε», *omit* «οις ουδε».

Analysis of External Evidence

On the basis of external evidence, the variant «οις ουδε» is to be preferred since it has the earliest, strongest, and widest manuscript attestation. It is supported by the papyrus $\hat{\iota}$, along with other Alexandrian (∇ A B C Ψ), Western (F G) and Byzantine (K L) crucial uncials (plus the first corrector of the uncial D), important Alexandrian (6 33 81 104 1175 1739 1962 2127 2464) and Western (1912) minuscules, a wide range of versions, and at least five Greek and two Latin authors.

Three other variants have very weak manuscript support and are attested predominantly by witnesses of the Western type of text. Therefore, they are considered secondary. The variant «ουδε» is supported by Ambrose and Marcion (according to Tertullian), and by Ambrosiaster's witness to an anonymous Greek manuscript and Victorinus-Rome's witness to an anonymous Latin manuscript supporting «ουδε». The variant without «οις ουδε» is supported by Western witnesses such as D* it^b it^d (along with / 884), the Latin translation of Irenaeus, and four Latin authors. The variant «οις» is attested only by the

second corrector_{IX} of the uncial D, along with Jerome's witness about some other Greek and Latin manuscripts which support this variant, although Jerome himself attests «οις ουδε».

Thus, the variant «οις ουδε» is accepted as the authentic reading, because it is (i) attested by the oldest manuscripts, (ii) witnessed to in different geographical areas, and (iii) supported by the best representatives of the Alexandrian and Byzantine text types, and partially supported by the Western text type. Therefore, three other variants are secondary in origin, which for the most part are supported by witnesses of the Western text type. This latter fact suggests that *in this particular instance* the appearance of different variants constitutes a problem primarily among witnesses of the Western text type.

Chronological Sequence of the Variants

On the basis of the earlier witnesses (presented in the critical apparatuses of NA and UBS), an *approximate* reconstruction of the chronological sequence of the variants' emergence is as follows. Taking into account the witness of Tertullian about Marcion, «ουδε» is considered the variant that is second in sequence, which originated from «οις ουδε». Since the variant «omit οις ουδε» is attested in the third century by Tertullian and the Latin translation_{IV} of Irenaeus, it is regarded as third in sequence. As regards the variant «οις», its existence in some other Greek and Latin manuscripts is witnessed to by Jerome in the fifth century, and is therefore considered to be the variant that is fourth in sequence.

Analysis of Internal Evidence

Thus there are two variants with the negative «ουδε» which reflect the meaning that Paul did not submit for a moment either to the false brothers alone («οις ουδε»), or to both the false brothers and the apostles («ουδε»). Two other variants without the negative «ουδε» reflect the meaning that

Paul did yield briefly by submitting to the false brothers («οις») or to both the false brothers and the apostles («*omit* οις ουδε»).

The variants rA, rB and rD might be the result of accidental *omission* of «ουδε» in rA, of «οις» in rB, and of «οις ουδε» in rD, yet in view of the external evidence such a supposition seems to be dubious.

Bearing in mind that «οις» is clearly supported only by the second corrector of the uncial D, and «ουδε» only by such authors as Marcion and Ambrose, it is difficult to believe that these two variants appeared as the result of the accidental omission of «ουδε» or «οις» respectively. The variant «*omit* οις ουδε» can also hardly be explained by unintentional omission since it is mostly supported by authors prior to the uncial D*, such as Tertullian (probably), Ambrosiaster, the Latin translation of Irenaeus, Marius Victorinus, and Pelagius. And even if such accidental omission did happen, was it simultaneous or consecutive omission of «οις» and «ουδε» during the different stages of the text's transmission?

It seems more plausible that these three variants appeared as a result of *intentional* (scribal, editorial, or patristic) attempts to make *grammatical improvement* or *doctrinal alteration*, most likely in view of the issue of Titus' possible circumcision.

Therefore, there are two possible reasons for the appearance of the variant «ουδε», which still reflects the general sense of «οις ουδε» but without the anacoluthic «οις». Since it is witnessed to as early as Marcion_{II} (according to Tertullian_{III}), it could be his intentional attempt to make a *grammatical improvement* in order to avoid *anacoluthon* in the sentence «δια δε τους παρεισακτους ψευδαδελφους ... [*omit* "οις"] ουδε προς ωραν ειξαμεν τη υποταγη». Another possible reason (which reflects different views on the relations between Gentile and Jewish Christians as well as on the possible circumcision of Titus) could be Marcion's

intentional *doctrinal alteration* so as to present Paul as one who did not yield even for a moment to the false brothers or to the apostles.

Bacon mentions two other suppositions with regard to the origin of the variant «ουδε». It could be either (i) the result of *conflatio* of the variants «omit οις ουδε» and «οις ουδε», or (ii) the consequence of a series of consecutive scribal corrections where «οις ουδε» is the authentic reading, «ουδε» is a *grammatical correction*, and «omit οις ουδε» is a rectification in order to remove «Marcion's false representation of conflict between the apostles». However, such a supposition does not agree with the chronological sequence of the variants' emergence.

The variants without «ουδε» appear to be intentional *doctrinal changes* or *harmonizations*, which try to resolve possible tensions between Gal 2:3 and Acts 16:3, and which reflect the view that Paul in actual fact yielded briefly to the false brothers (and to the apostles?) in the possible circumcision of Titus. That is, it looks as if scribes or editors try to portray Paul «as a reasonable man, capable of compromise» [4, p. 197].

If either of these two variants is assumed to be primary, then: «How the circumcision of a Gentile Christian could have been supposed by any one, especially by Paul, to help to maintain the gospel of free grace for Gentile Christians in general, passes understanding?» [5, p. 113]. In other words, how could submitting to the false brothers help the Galatians maintain the truth of the Gospel?

The denial theme that «stretches all the way from 1:12 to 2:6» also does not speak in favour of the variants without «ουδε», because they do not fit well into this form of the denial. The variant «οις ουδε», on the other hand, proceeds with «the motif of the denial. Just as Paul will deny in v 6 that the leaders of the Jerusalem church provided an addendum to his

gospel, so he now denies that he and Barnabas gave in to the False Brothers even momentarily» [4, p. 197].

As to the absence of the negative in rD and rA, Lightfoot makes the observation that «the expedient of dropping the negative, as a means of simplifying the sense, is characteristic of the Latin copies» [6, p. 122]. In support of this supposition he provides three clear examples from the Pauline epistles where the negative is omitted in some Western witnesses. However, such a general assumption needs to be thoroughly examined in the light of discoveries in New Testament textual criticism since Lightfoot's time.

Thus, internal evidence may speak in favour of the variant «οις ουδε» as well (though not so objectively as the external evidence does), since (i) syntactically it is the more difficult reading, because it is highly unlikely that anyone would introduce the anacoluthic «οις» into the sentence; (ii) it best fits Paul's theology that he did not yield to the false brothers, so as to have the truth of the Gospel remain with the Galatians; (iii) considering possible doctrinal harmonization in rA and rD, «οις ουδε» would seem to be the reading, since it is less in harmony with Gal 2:3 and Acts 16:3.

As for the other three variants, (i) «ουδε» seems to be an *improvement* (grammatically or doctrinally) of «οις ουδε»; (ii) «omit οις ουδε» and (iii) «οις» are most likely scribal *doctrinal improvements* of «οις ουδε». It regards, especially, the variant «οις» which is supported by the second corrector of the uncial D.

μου τον, υμων τον (Gal 4:14)

οιδατε δε οτι δι' ασθενειαν της σαρκος ευηγγελισαμην υμιν το προτερον, και τον πειρασμον Υμων εν τη σαρκι μου ουκ εξουθενησατε ουδε εξεπτυσσατε, αλλα ως αγγελον θεου εδεξασθε με, ως Χριστον Ιησουν (Gal 4:13-14)

NA and UBS ({A}) follow the variant «υμων» with four evidences against it: «μου», «τον», «μου τον», «υμων τον».

There are a few difficulties with respect to the apparatuses of NA and UBS. The first problem regards the minuscule 1241 under the variant «τον»: 1241^s in NA (a reading is in the supplemental part of the manuscript), and 1241 in UBS (a reading is in the original part of the manuscript). In this case, the critical apparatus of NA is followed.

The second difficulty concerns the correctors of the uncial D (D¹ in NA, and D² in UBS⁴) in support of the variant «μου τον». In the compiled critical apparatus both sigla D⁽¹⁾ and D² are used since the critical apparatuses of UBS^{1, 2, 3} (including UBS^{3cor}) provide the first corrector as well (D^(b), that is, a variant with minor differences).

The third problem regards the siglum a in support of the variant «μου τον». It might be similar to the Gal 4:7 problem, where the siglum ar should be listed instead of the siglum a. However, UBS lists it^{ar} under the variant «μου». Therefore, the siglum a in support of «μου τον» is ignored.

Analysis of External Evidence

Among five variant readings, «υμων» has the strongest attestation by the earlier and better Alexandrian manuscripts (Ⲡ* A B, but not ⲓ and C^{*vid}) and Western manuscripts (D* F G). Additionally, it is supported by other Alexandrian witnesses (33 cop^{bo}) and Western witnesses (it^b it^d it^f it^g it^o vg Victorinus-Rome Ambrosiaster Jerome^{1/2} Pelagius Augustine), along with the second corrector of the uncial C, and it^f.

While the reading «μου» is witnessed to by ⲓ_{ca.200}, it has no further *manuscript* support other than a few later versions (it^{ar} vg^{ms} slav). Therefore, it is considered a secondary variant, as is the reading «τον», which is supported only by the second corrector_{VII} of the uncial Ⲡ along with ninth century uncial 0278, three versions, Basil and such late witnesses as one lectionary and seven minuscules.

As to the variants rD and rE (where «μου» and «υμων» are followed by «τον», resulting in «μου τον» and «υμων τον», respectively), they are also regarded as secondary because of weak and late *manuscript* support. Although the variant rD is attested by the witnesses of three text types, it is not as strongly witnessed to by the better Alexandrian and Western *manuscripts* as the variant rC. Moreover, in the uncial D*, «υμων» later was changed by the first or the second corrector to «μου τον».

The variant «υμων τον» has even weaker support than «μου τον», being attested only by four minuscules and three early authors. Moreover, no papyrus or uncial witnesses to this variant.

Thus, on the basis of external evidence that fairly persuasively speaks in favour of rC, the variant «υμων» is regarded as the primary reading because it is (i) attested by the oldest manuscripts (except $\hat{\Gamma}^{46}$ and C*), (ii) supported by the better witnesses of the Alexandrian and Western text types, in spite of the fact that it is not supported by the Byzantine type of text. Consequently, the other four variants are considered secondary.

Relying on the earlier witnesses (presented by the critical apparatuses of NA²⁷ and UBS⁴), an *approximate* reconstruction of the chronological sequence of the variants' appearance would be as follows (see discussion in 2.4.4 below). The original reading is «υμων» after which in the second century the reading «μου» emerges. The variant «υμων τον» is attested as early as Origen^{185-253/254}. Then, at the end of the third or the beginning of the fourth century the variant «μου τον» shows up in cop^{sa}. [7, p. 200]. Finally, starting from the second half of the fourth century (Basil^{ca.330-379}) the reading «τον» appears.

Analysis of Internal Evidence

The presence of two readings («μου», «τον») and two variants («μου τον», «υμων τον») in addition to the reading «υμων», indicates that

scribes, translators, and Church Fathers experienced difficulties with regard to *who* experienced «πειρασμον» — the Galatians or Paul — though the cause of «πειρασμον» remains the same in all variant readings, that is the sickness of Paul.

The reading which is considered authentic on the basis of external evidence emphasizes that *the Galatians* experienced temptation or trial: «τον πειρασμον υμων». In the immediate context, Paul says that they, the Galatians, have done him no wrong, since they know that at first he preached the Gospel to them because of the sickness of his body, and they did not despise and reject *that which* was a temptation to them in his flesh, but they received him as an angel of God, as Christ Jesus (Gal 4:12-14). Though the phrase «τον πειρασμον υμων εν τη σαρκι μου ουκ εξουθενησατε ουδε εξεπτυσσατε» (literally, «you did not despise or reject your temptation in my flesh») is difficult to translate on account of its idiomatic language, the majority of those commentators who accept the reading «υμων» are yet inclined to think that it means the following: the bodily condition of Paul was a temptation for the Galatians. Or, in other words, «his sick body ... did indeed present a temptation to the Galatians» [4, p. 421].

Since the reading «μου» emphasizes *Paul* as one who experienced «τον πειρασμον» («my temptation» or «my trial»), it probably appeared as a consequence of altering the text so as to make it syntactically less difficult to comprehend, because the sickness in actual fact presented more troubles to Paul than to the Galatians.

As to the reading «τον πειρασμον τον», it could appear as a result of *simplification* (probably in order to remove the grammatical complexity that the reading with «υμων» involves), since it does not emphasize *who* exactly («υμων» or «μου») experienced «τον πειρασμον», though it is obvious from any of the variant readings that the sickness of Paul

constituted the problem to Paul *as well as* to Galatians. Regarding the appearance of «τοῦ» in rD and rE, it could be either «the insertion of a classicist» [6, p. 175], or the result of a possible *conflation* at least in the variant rE.

Thus, the variant «οἰς οὐδε» is not a *conflation* of «οἰς» and «οὐδε», since it is the primary reading from which the two other variants originated. Nevertheless, taking into consideration probable scribal and patristic *grammatical improvements* or *doctrinal alterations*, the history of the transmission seems to exhibit the transmissional phenomenon of *diffflation*.

Therefore, the support of «ὑμῶν» by external evidence has a decisive significance for determining the primary reading, inasmuch as there is no other strong support from the internal evidence except that «τοῦ πειρασμον ὑμῶν» is syntactically a harder reading than the other variants.

The variant «μου τοῦ» is not a *conflation* of «μου» and «τοῦ» on account of at least two factors. First, taking into account the *manuscripts* only, it is obvious that the variant «μου» appeared as early as ca. 200 in the papyrus $\hat{\Gamma}^{46}$, after which in the fifth century the variant «μου τοῦ» emerged in the uncial C*^{vid} (although as the apparent, not certain, reading), being followed by the reading «τοῦ» attested by the second corrector_{VII} of the uncial Ψ . The second factor is the issue with versions that regards the latter two variants in the same way: «μου τοῦ» is already attested in the Coptic version prior to the fifth century, while «τοῦ» appears in the Armenian, Syriac Peshitta and Georgian versions only from the fifth century. It should be also noted that these three variants also do not belong in the category «addition and omission», since the variants «τοῦ» and «μου τοῦ» are distinctly attested in the *manuscripts* as early as the ninth century. In the tentative conclusion there have been indicated several factors to be considered on which the variant «ὑμῶν τοῦ» can be

supposed to be a *conflation* of the primary reading «υμων» and the variant «TOV».

References:

1. Westcott, B. F., and Hort, F. J. A. *Introduction to the New Testament in the Original Greek: with Notes on Selected Readings*. New York: Harper and Brothers, 1882; reprint, Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1988.
2. *Novum Testamentum Graece*. Rev. 26th ed. rev. Eds. Kurt Aland, Matthew Black, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, Allen Wikgren. Stuttgart: Deutsche Bibelstiftung, 1981.
3. *The Greek New Testament*. Eds. Kurt Aland, Matthew Black, Bruce Metzger, Allen Wikgren. 1st ed. Stuttgart: United Bible Societies, 1966.
4. Jouis J. Martin, *Galatians: A New Translation with Introduction and Commentary*. The Anchor Bible, 33A, New York: Doubleday, 1997.
5. Bruce, F. F. *The Epistle to the Galatians: A Commentary on the Greek Text*. The New International Greek Testament Commentary. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1981.
6. Lightfoot, J. B. *Saint Paul's Epistle to the Galatians: A Revised Text with Introduction, Notes, and Dissertations*. London: Macmillan and Co., 1881.
7. Metzger, Bruce M. *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption, and Restoration*. 3rd ed. enl. Oxford: Oxford University Press, 1992.

DOI 10.26886/2520-7474.3(29)2018.6

UDC 291.7

AN ORTHODOX ACTIVISM: BLOGGERS AND ACTIONEERS

A. V. Fomenko

Dragomanov National Pedagogical University, Ukraine, Kyiv

The article notes that the development of Orthodox activism in the former Soviet Union came at the time of socio-political transformations, which radically changed the thinking of former Soviet citizens. The purpose of the article is revealing the characteristics of the phenomenon of modern Orthodox activism, including the example of Orthodox bloggers and Orthodox actioneers. It is proved that the process of updating the phenomenon Orthodox activism influenced by the following factors: the growth of nationalist, fundamentalist and revisionist view of history and present, separated from church tradition interpretation of the Orthodox Faith; the low level of religious awareness of most Orthodox activists, political ambitions of their leaders and some church hierarchs; growing among Orthodox believers eschatological frustration before globalization, whose phenomenon was often perceived in their environment as a sign of „end time”; indirect influence of the postmodern culture. It is shown that in their actions, Orthodox activists use images appealing to unconscious levels of the psyche of viewers and deep emotional reactions. It was investigated that Orthodox bloggers and actioneers represent a combination of modern information technologies and religious fundamentalism.

Key words: Orthodox activism, Orthodox bloggers, Orthodox actioneers, political Orthodoxy, religious fundamentalism.

Фоменко А. В. Православний активізм: блогери та акціоністи/ Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Україна, Київ

У статті відзначено, що розвиток православного активізму на теренах колишнього СРСР припав на часи суспільно-політичних трансформацій, які докорінно змінили мислення колишніх радянських громадян. Мета статті полягає у розкритті особливостей явища сучасного православного активізму, зокрема на прикладі блогерства й акціонізму. Доведено, що на процес актуалізації феномену православного активізму вплинули такі фактори: зростання націоналістичних, фундаменталістських і ревізіоністських поглядів на історію та сьогодення, відірвана від церковної традиції інтерпретація православного віровчення; низький рівень релігійної обізнаності більшості православних активістів, політичні амбіції їх лідерів та деяких ієрархів церкви; зростаюча серед православних віруючих есхатологічна фрустрація перед глобалізацією, феномен якої часто сприймався в їх середовищі як ознака «останніх часів»; опосередкований вплив культури постмодерну. Показано, що у своїх акціях православні активісти використовують образи, що апелюють до несвідомих рівнів психіки глядачів і глибокої емоційної реакції. Досліджено, що православні блогери й акціоністи представляють собою поєднання сучасних інформаційних технологій і релігійного фундаменталізму.

Ключові слова: православний активізм, православні блогери, православні акціоністи, політичне православ'я, релігійний фундаменталізм.

У сучасному релігієзнавстві важливим питанням для розгляду політичного православ'я як феномену культури постмодерну

залишається таке неоднозначне явище, як православний активізм. Форм вияву цього феномену дуже багато: від діяльності православних братств, спільнот короновиносців, борців з ідентифікаційними номерами до православних акціоністів та блогерів. Найчастіше до православних активістів зараховують рішуче налаштованих мирян, що намагаються відкрито демонструвати свою релігійну та громадянську позицію у сучасному світі. Проблематика дослідження цього питання полягає у відносно сучасній природі його актуалізації. Виникнувши після розпаду СРСР, православний активізм став самобутнім явищем, що не мало під собою історичного чи культурного підґрунтя. Багато в чому діяльність православних активістів можна розглядати як вияв релігійного фундаменталізму. Це легко підтверджується тим фактом, що досліджуване явище актуалізувалося серед доволі специфічних верств населення, сформувавши власну категоріальну матрицю, яка багато в чому відрізняється від офіційного вчення церкви. Характерною особливістю релігійних переконань православних активістів є вільна інтерпретація канонів і традицій церкви, що базується на відсутності систематичних богословських знань. Більшість з adeptів описаного феномену є нещодавно наверненими віруючими, діяльність яких слабо контролюється з боку церкви.

Мета статті полягає у розкритті особливостей явища сучасного православного активізму, зокрема на прикладі блогерства й акціонізму.

Зародження руху православних активістів слід зараховувати до кінця 80-х та у початку 90-х років минулого століття. Важливо зазначити, що цей процес починався однаково на всій території юрисдикції РПЦ та був пов'язаний зі зростанням тенденції до розвитку націоналістичних і фундаменталістських настроїв у суспільстві [2, с.

25]. Як відомо, релігійний фундаменталізм найчастіше актуалізується у суспільстві, у якому відсутні категорії соціальної ідентичності. У такому ключі гуртування за православною церковною ідентичністю виступало ще одним принципом приналежності до певної культурної парадигми, орієнтацію на яку вибирали прихильники радикального традиціоналізму. Ці процеси були своєрідною консервативною реакцією на лібералізацію суспільства, що відбувалася після розпаду радянської системи, ринкову економіку та західну культуру, що популяризувалася на теренах колишнього СРСР. Взагалі, період розпаду радянської системи був часом бурхливих політичних змін, коли суспільне життя колишнього радянського простору знов ожило після 70-ти років політичного та релігійного вакууму. На політичній сцені з'явилося багато організацій, союзів, братств і партій, що проголошували себе носіями «традиційної моралі» та прагнули «відродити традиційні устої святої Русі». Саме до цього часу зараховують появу таких відомих радикально-православних організацій, як «Союз православних корогвоносців» (СПК), православні об'єднання «Радонеж» і «Русь православна», «Союз православних громадян» (СПГ) [там само, с. 27].

На теренах України організації православних активістів надавали перевагу формату «духовних братств» (скоріш за все, таке формулювання було пов'язано з давньою українською традицією створення церковних братств у часи після проголошення Берестейської унії). Першим із таких братств стало «Об'єднання православних братств України та Росії», що було засновано в Артемівську в 1992-му році. У 2007-му році ця організація змінила назву на «Союз православних братств України та Росії». У рамках цієї організації існувало декілька окремих формацій, об'єднаних спільною ідеологією, в основу якої були покладені: православ'я, монархізм,

призив до покаяння у гріху царевбивства, єдність руських народів, боротьба з ідентифікаційними номерами та електронними паспортами [6, с. 284]. Зрозуміло, що такий «стандартний набір» ідеологічних кліше виявляє прихильників релігійного фундаменталізму, локальною версією якого стало політичне православ'я. В ідеологічному дискурсі політичний аспект риторики прихильників цих організацій превалював над релігійним, але самоідентифікація їх членів із православ'ям залишалася найголовнішим пріоритетом. З огляду на те, що членами цих братств часто ставали люди далекі від базових основ теологічної освіти, легко зрозуміти, що свою православну приналежність вони розуміли в сенсі політичної або національної приналежності.

Важливо зазначити, з яким саме ідеологічним конструктом мали справу представники цих релігійно-політичних організацій. Цей аспект доволі яскраво ілюструє як рівень їх релігійної обізнаності, так і ступінь політичної забарвленості релігійних переконань прихильників православного активізму. Класичними прикладами політичного переосмислення були популярні серед православних активістів гасла «росіянин, значить православний» і «в пеклі демократія, а на небі царство» [2, с. 25]. Ці гасла доволі наочно і переконливо демонструють рівень релігійної та політичної обізнаності представників цих організацій і рівень їх ототожнення власної релігійності з характерною політичною та національною ідентичністю. Для розуміння такої фіксації православних активістів на факторі національної ідентичності слід зазначити, що популярним у їх середовищі залишався традиційний для російської релігійної свідомості наратив про «богообраність російського народу». Найпалкішим апологетом «богообраності» в 90-ті роки XX століття став відомий тогочасний проповідник архімандрит Амвросій (Юрасов). Характерною особливістю його риторики був феномен

переосмислення біблійного наративу, де місце обраного Богом єврейського народу займали саме росіяни [там само, с. 120]. Слід згадати, що схожі спроби «адаптації» християнства до норм соціокультурних та політичних реалій відбувалися в часи нацистської диктатури у Німеччині.

Нерідко організації православних активістів діяли під егідою окремих церковних структур (найчастіше єпархій чи монастирів) та отримували благословення на свою діяльність від окремих церковних ієрархів. Серед ієрархів РПЦ благословення діяльності радикальних угруповань православних активістів надавали митрополит Іоанн (Сничев) та єпископ Тихон (Ємельянов), що нині перебуває на кафедрі Новосибірського митрополита [там само, с. 25]. Напрямок суспільної активності цих релігійно-політичних об'єднань протягом 90-х років часто кардинально змінювався. Курс дрейфував від створення власних політичних партій для балотування до Державної думи Росії та розробки законодавства, що захищало би національні, традиційні та релігійні принципи до проведення хресних ходів, пікетів, акцій, на меті яких стояли доволі різні цілі [там само, с. 27]. У цьому ключі особливої уваги заслуговують акції «Союзу православних корогвоносців», заходи якого часто балансували між постмодерністськими перформансами та акціями «союзу безбожників» антирелігійних п'ятирічок 1930-х років. Форми актуалізації їх активності широко варіювалися: від хресних ходів із закликом до «покаяння за гріх царевбивства» та шанування поминальних дат, присвячених загибелі царської родини, до провокаційних акцій погромного характеру на кшталт нападу на гей-паради, пікетування концертів і спалювання портретів окремих представників музичної естради, символічних акцій проти теорії Дарвіна та атеїзму, спалювання книжок про Гарі Поттера та багато іншого [скажімо, див.:

7; 10; 11; 12]. Слід зазначити, що діяльність «Союзу православних корогвоносців» не завжди корелює з магістральною політикою ієрархії РПЦ. Їх активність дуже часто зазнає критики як з боку представників офіційної церкви, так і з боку представників громадських організацій [5]. На прикладі цього квазірелігійного угруповання можна побачити, як релігійні переконання активно змішуються з обскурантистськими політичними уявленнями та поступово перетворюють їх носіїв на релігійних фундаменталістів. Організації на кшталт «Союзу православних корогвоносців» використовують цю підміну понять для популяризації своїх ідей, втілюючи їх у життя через формат акцій, далеких від православної традиції.

Розглядаючи феномен православного активізму на теренах України, варто зазначити, що тут форми його актуалізації мали відмінний від російського характер та переслідували інші цілі. Насамперед, православні активісти в Україні фокусували свою увагу на іншій суспільно-політичній проблематиці. На відміну від своїх російських колег, українські активісти вважають джерелом «нападу на православ'я» не правозахисні організації чи популярних діячів західної естради, а конкуруючі з УПЦ церковні структури. Магістральним напрямком боротьби православних активістів в Україні стала боротьба з «релігійною експансією» «розкольників», католиків та греко-католиків. Дещо менш популярним напрямком діяльності була боротьба проти глобалізації та електронного кодування (ІПН) [6, с. 284]. Цей факт наочно ілюструє те, що політичне православ'я як суто політичне явище завжди орієнтується на соціокультурні обставини, обираючи «ворогів» серед тих організацій, які, на думку його апологетів, становлять потенційну загрозу та готують «напад на православ'я».

Слід зазначити, що на формат діяльності православних активістів в Україні вплинула відсутність фактору тісної взаємодії держави та церкви. Позбавлена фінансування та силової підтримки з боку держави, діяльність православних активістів в Україні мала доволі стриманий та одноманітний характер. Крім того, низька популярність проросійської риторики та її критика в українському суспільстві стали запорукою існування незначної кількості прибічників православного активізму. Магістральним форматом діяльності православних активістів в Україні стали хресні ходи, пікети, марші незгодних. Наймасштабнішою акцією за всю історію православного активізму в нашій країні став п'ятитисячний пікет проти вступу України до НАТО, що відбувся у грудні 2005-го [1]. Крім того, православні активісти організували масштабні акції протесту проти візиту до України папи римського Івана Павла II (який був канонізований Католицькою церквою у 2014 р.), що відбувся у 2001-му році [8]. Іншим популярним приводом для пікетної активності стала боротьба з системою електронного кодування, яку вони ототожнюють з «електронним концтабором». Найпопулярнішою персоною українського православного активізму можна вважати одесита Валерія Каурова, що за благословенням активного апологета «Російського світу», одеського митрополита Агафангела, організовував політичні мітинги та акції антинатовського та антиукраїнського характеру [6, с. 285].

Динамічний розвиток інформаційних технологій та суспільно-політичних процесів у першій половині 2000-х років став причиною виникнення нових форм актуалізації політичного православ'я. Насамперед, серед цих форм актуалізації слід зазначити православних блогерів та православних акціоністів. Якщо перший феномен напряму залежить від поширення сучасних інформаційних технологій і ступеня залучення до їх використання православних

віруючих, то на другий опосередковано вплинули соціокультурні реалії пострадянської дійсності. Звісно, що обидва явища можна вважати складовими частинами православного активізму, але, для детальнішого розуміння їх феноменології, необхідно розглянути кожне із них окремо. Так, виникнення феномену православного блогерства слід співвідносити зі стартом розвитку інформаційних технологій на просторі країн колишнього СРСР і появою перших релігійних ресурсів у російськомовному сегменті мережі Інтернет. Перший православний сайт у російськомовному сегменті мережі з'явився в 1996-му році, започаткувавши процес активного використання віртуального простору православними віруючими [4]. Важко встановити, які саме релігійні ресурси стояли біля витоків цього процесу, але необхідно зазначити, що найпопулярнішим православним сайтом описаного періоду став відомий портал pravoslavie.ru, що існує з 1999-го року. Його роботою займаються офіційні представники патріархії з базою у московському Стрітенському монастирі. У той же час, сайти містили переважно інформаційний контент та не були полем активної соціальної взаємодії православних віруючих. Місцем актуалізації діяльності православних блогерів стали не офіційні сторінки церкви чи церковні форуми, а простір популярної в першій половині 2000-х років блог-платформи Live Journal, на якій і публікували свої матеріали головні апологети політичного православ'я з числа православних блогерів.

Досліджуючи феномен православних блогерів, необхідно зосередити увагу всього на декількох особистостях, діяльність яких дає право констатувати факт їх причетності до вияву феномену політичного православ'я. Особливо цікавою з цього приводу є фігура православного активіста та блогера Кирила Фролова. Феномен названого блогера являє собою унікальне явище через те, що його

активність подеколи набуває доволі екстравагантних форм. Магістральною формою його маніфестації власних релігійних переконань є розлогі патетичні тексти на «класичні» для політичного православ'я теми: «напади на православ'я», боротьба з ЛГБТ активістами, питання моралі та етики. Необхідно зазначити, що часто блогер публікує матеріали, які мають відверто політичний характер. Наприклад, низка свіжих матеріалів на його сторінці присвячена спробі осмислення російсько-українського конфлікту в релігійному ключі [3]. Будучи фігурою, що суттєво впливає на формування політико-соціального дискурсу у блогосфері, Фролов доволі часто використовує агресивну риторiku, що межує з релігійним або національним шовінізмом [9]. Розглядаючи приклад Фролова, виникає враження, що православні блогери позиціонують себе захисниками православ'я у віртуальному просторі. Їх активність – яскравий приклад поєднання сучасних інформаційних технологій і релігійного фундаменталізму. Звісно, що, розглядаючи це явище без упередженої оптики, виникає почуття абсурдності такого роду феноменів. У той же час, при використанні постмодерністської парадигми це почуття зникає і діяльність суб'єктів на кшталт Фролова починає сприйматися як оригінальна форма «практики себе».

Але феномен православного блогерства не є кінцевою формою розвитку ідеології політичного православ'я. Необхідність «захищати істинну віру» від нападів сучасності стала запорукою виникнення іншої оригінальної форми соціальної активності серед віруючих. Низький рівень зацікавленості пересічних віруючих у внутрішньому житті церкви, яке мало змінилося з радянських часів, вплинув на розвиток нової тенденції у російському релігійному житті, що виявила себе у спробах активної протидії сучасному світу. Характерним прикладом такої активності може слугувати феномен православних

акціоністів. Їх діяльність багато в чому співпадає з діяльністю православних активістів, відрізняючись лише тим, що православні акціоністи для проведення своїх заходів часто використовують методологію, типову для постмодерністської естетики.

Найяскравішим прикладом вияву феномену православного акціонізму є квазірелігійна організація «Божя Воля», заснована у 2012-му році московським православним активістом Дмитром Цоріоновим (Ентео). Як пояснює сам Цоріонов, організація активного спротиву з боку віруючих стала наслідком скандалу, спричиненого акцією панк-гурту «Pussi Riot» у Храмі Христа Спасителя. Свої суспільно-політичні погляди Ентео та його прибічники оформили у вигляді програми організації «Божя Воля». Ідеологічний характер цієї програми не видається чимось оригінальним на тлі описаної вище ідеологічної бази політичного православ'я. Ключовими напрямками активності Ентео визнає підтримку церкви в розповсюдженні православ'я, відродження Росії як православної імперії, боротьбу з усім «нетрадиційним» тощо.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що розвиток православного активізму на теренах колишнього СРСР прийшовся на часи серйозних суспільно-політичних трансформацій, багато з яких докорінно змінили мислення колишніх радянських громадян. На процес актуалізації феномену православного активізму вплинув ряд важливих факторів. Перш за все, це зростання націоналістичних, фундаменталістських і ревізіоністських поглядів на історію та сьогодення, відірвана від церковної традиції інтерпретація православного віровчення. По-друге, низький рівень релігійної обізнаності більшості православних активістів, політичні амбіції їх лідерів та деяких ієрархів церкви. Крім того, важливу роль відіграла зростаюча серед православних віруючих есхатологічна фрустрація перед глобалізацією, феномен якої часто

сприймався в їх середовищі як ознака «останніх часів». Останнім важливим фактором став опосередкований вплив культури постмодерну, яка вплинула не тільки на форму проведення акцій православних активістів, а й на механіку формування релігійно-політичних конструктів, притаманних політичному православ'ю.

У висновках нашої статті також відзначимо, що, окрім використання ідеологічних конструктів, політичне православ'я запозичує у постмодерну і деякі форми образотворчого мистецтва. Так, акції багатьох угруповань православних активістів за методологією є тотожними до таких форм вияву постмодерністської естетики, як перформанс чи гепенінг. На думку апологетів політичного православ'я, діяльність таких об'єднань, як «Союз православних корогвиносців» чи «Божя Воля» спрямована на пропаганду православ'я та «традиційних цінностей». Водночас акції, які вони проводять, часто спрямовані на заволодіння увагою пересічних глядачів і залучення їх до участі. У рамках своїх акцій православні активісти використовують образи, що апелюють до несвідомих рівнів психіки глядачів. Використання подібних прийомів, нетипових для православної традиції, направлене на виклик глибокої емоційної реакції. Цей метод споріднює таку діяльність православних активістів із інтерактивними богослужіннями протестантів-харизматів або виступами художників-концептуалістів. Використання методології постмодерну та характерних мистецьких форм дозволяє стверджувати, що феноменологія політичного православ'я актуалізується в формах, притаманних постмодерністській естетиці, а отже, політичне православ'я зазнало значного впливу культури постмодерну.

Література:

1. В Киеве состоялись акции протеста против вступления в НАТО [Электронный ресурс] // Православие.ru. – 2005. – Режим доступа : <http://www.pravoslavie.ru/news/15355.htm>.
2. Верховский А. Политическое православие: русские православные националисты и фундаменталисты, 1995 – 2001 / А. Верховский. – М.: СОВА, 2003. – 316 с.
3. Ильинский П. Фролов Кирилл Александрович – лидер «Ассоциации православных экспертов», заведующий отделом Украины Института стран СНГ / П.Ильинский [Электронный ресурс] // Портал Credo.ru. – 2006. – Режим доступа: <http://www.portal-credo.ru/site/?act=rating&id=28>.
4. Каррыев Б. ИТ-революция:Хроники 1904-2014 [Электронный ресурс] / Б. Каррыев // SIBIS. – 2013. – Режим доступа: https://books.google.com.ua/booksid=0eBKAgAAQBAJ&pg=PT340&hl=ru&source=gb_s_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false.
5. Кислина И. Кто такие православные хоругвеносцы? / И.Кислина, К .Кириллова [Электронный ресурс] // pravmir.ru. – 2012. – Режим доступа: <http://www.pravmir.ru/kto-takie-pravoslavnye-horugvenoscy/>.
6. Посредников Д. Политическое православия в Украине / Д. Посредников // Гілея: науковий вісник. – 2013. – №77. – С. 283 – 285.
7. Православные «похоронили» в Москве игрушечную обезьяну [Электронный ресурс] // Газета.Ru. – 2007. – Режим доступа: http://www.gazeta.ru/news/lenta/2007/10/14/n_1128804.shtml.
8. Скоропадский А. Папу римского в Украине ждут грекокатолики и акции протеста / А. Скоропадский [Электронный ресурс] // Релігія в Україні. – 2013. – Режим доступа: http://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/21321-papu-rimskogo-v-ukraine-zhdut-grekokatoliki-i-akcii-protesta.html.

9. Филатов В. П. Расколдовывание мира / В. П. Филатов [Электронный ресурс] // Энциклопедия эпистемологии и философии науки. – 2009. – Режим доступа: <http://consigliere-rpc.livejournal.com/3004155.html>.

10. Хоругвеносцы сожгли книгу о Гарри Поттере [Электронный ресурс]// Союз православных хоругвеносцев. – 2007. – Режим доступа: <http://rusckie.org/novosti/2007/novosti-011007.shtml>.

11. Хоругвеносцы сожгли портреты Мадонны и Pussy Riot у Храма Христа Спасителя [Электронный ресурс] // Vesti.ru. – 2012. – Режим доступа: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=874157>.

12. Шведов А. Гей-парад не прошел / А. Шведов [Электронный ресурс]// Российская газета. – 2006. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2006/05/29/gey-parad.html>.

References:

1. V Kieve sostoyalis aktsii protesta protiv vstupleniya v NATO [Elektronnyj resurs] // Pravoslavie.ru. – 2005. – Rezhym dostupu : <http://www.pravoslavie.ru/news/15355.htm>.

2. Verkhovskiy A. Politicheskoe pravoslavne: russkie pravoslavne natsionalisty i fundamentalisty, 1995 – 2001 / A.Verkhovskiy. – M.: SOVA, 2003. – 316 s.

3. Ilinskiy P. Frolov Kirill Aleksandrovich – lider “Assotsiatsii pravoslavnykh ekspertov”, zaveduyushchiy otделom Ukrainy Instituta stran SNG / P.Ilinskiy [Elektronnyj resurs] // Portal Credo.ru. – 2006. – Rezhym dostupu: <http://www.portal-credo.ru/site/?act=rating&id=28>.

4. Karryev B. IT-revolyutsiya:Khroniki 1904-2014 [Elektronnyj resurs] / B.Karryev // SIBIS. – 2013. – Rezhym dostupu: https://books.google.com.ua/booksid=0eBKAgAAQBAJ&pg=PT340&hl=ru&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false.

5. Kislina I. *Kto takie pravoslavnye khorugvenostsy?* / I. Kislina, K. Kirillova [Elektronnyj resurs] // pravmir.ru. – 2012. – Rezhym dostupu: <http://www.pravmir.ru/kto-takie-pravoslavnye-xorugvenoscy/>.
6. Posrednikov D. *Politicheskoe pravoslaviya v Ukraine* / D. Posrednikov // Ghileja: naukovyj visnyk. – 2013. – №77. – S. 283 – 285.
7. *Pravoslavnye «pokhoronili» v Moskve igrushechnuyu obezyanu* [Elektronnyj resurs] // Gazeta.Ru. – 2007. – Rezhym dostupu: http://www.gazeta.ru/news/lenta/2007/10/14/n_1128804.shtml.
8. Skoropadskiy A. *Papu rimskogo v Ukraine zhdut grekokatoliki i aktsii protesta* / A. Skoropadskiy [Elektronnyj resurs] // Relighiya v Ukraini. – 2013. – Rezhym dostupu: http://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/21321-papu-rimskogo-v-ukraine-zhdut-grekokatoliki-i-akcii-protesta.html.
9. Filatov V. P. *Raskoldovyvanie mira* / V. P. Filatov [Elektronnyj resurs] // Entsiklopediya epistemologii i filosofii nauki. – 2009. – Rezhym dostupu: <http://consigliere-rpc.livejournal.com/3004155.html>.
10. *Khorugvenostsy sozhgli knigu o Garri Pottere* [Elektronnyj resurs] // Soyuz pravoslavnykh khorugvenostsev. – 2007. – Rezhym dostupu: <http://pycckie.org/novosti/2007/novosti-011007.shtml>.
11. *Khorugvenostsy sozhgli portrety Madonny i Pussy Riot u Khrama Khrista Spasitelya* [Elektronnyj resurs] // Vesti.ru. – 2012. – Rezhym dostupu: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=874157>.
12. Shvedov A. *Gey-parad ne proshel* / A. Shvedov [Elektronnyj resurs] // Rossiyskaya gazeta. – 2006. – Rezhym dostupu: <http://www.rg.ru/2006/05/29/gey-parad.html>.

CONTENTS

I. ECONOMICAL AND TECHNICAL SCIENCES

FINANCIAL AND MANAGERIAL ASPECT OF THE DEVELOPMENT AND FUNCTIONING OF THE SOCIAL INFRASTRUCTURE OF THE REGION	5
--	----------

V. Panasyuk, PhD in Economical Sciences, Associate professor,

V. Darmorray, Doctor of Economics, Professor

P. Haman, Doctor of Public Administration, Associate Professor

INFUENCE OF MINERAL ADDITIVES ON CORROSION RESISTANCE OF GROUTING MORTARS	18
--	-----------

V. Tokarchuk PhD in Technical Sciences, Y. Kovalenko, P. Mazurok

II. PEDAGOGICAL SCIENCES

USE OF TEST TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS AS A CONTROLLER OF EXTERNAL COMPETENCE	26
--	-----------

O. Voloshina

DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL EDUCATION IN EUROPE: ANALYSIS OF DOCUMENTS OF THE INTERNATIONAL INSTITUTIONS	38
--	-----------

I. Sikorskaya, PhD in Public Administration, Associate Professor

III. PHILOSOPHICAL SCIENCES

A TENTATIVE SEARCH FOR CONFLATION IN THE EPISTLE TO GALATIANS (2:5; 4:14)	56
--	-----------

T. Dyatlik

AN ORTHODOX ACTIVISM: BLOGGERS AND ACTIONEERS	68
--	-----------

A. V. Fomenko